

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Doroteja Lah

**Intimnopartnersko nasilje do žensk v času zaprtja zaradi
Covid-19 epidemije in otroci kot pričevalci**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2021

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Doroteja Lah

**Intimno partnersko nasilje do žensk v času zaprtja zaradi
Covid-19 epidemije in otroci kot pričevalci**

Diplomsko delo

Mentorica: Doc. dr. Lea Šugman Bohinc

Somentorica: As. Mojca Šeme

Ljubljana, 2021

Zahvala

V prvi vrsti se zahvaljujem svojim mentoricama doc. dr. Lei Šugman Bohinc in As. Mojci Šeme za pomoč, nasvete, spodbudne besede in potrpežljivost pri pripravi diplomskega dela. Hvala tudi za vse življenjske nasvete in znanje, ki sta ga delili z mano.

Hvala vsem sodelujočim v raziskavi, ki so z menoj delili svoje izkušnje.

Hvala Ani Ambrož, univ. dipl. sloven. za jezikovni pregled in lekturo diplomskega dela.

Posebna zahvala gre tudi staršema za vso podporo na študijski in življenjski poti. Brez vaju danes ne bi bila to, kar sem.

Vsem sošolkam, prijateljicam in prijateljem – hvala za spodbudne besede. Brez vas bi bil študij težji, življenje pa preveč dolgočasno.

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Doroteja Lah

Naslov diplomskega dela: Intimno partnersko nasilje do žensk v času zaprtja zaradi Covid-19 epidemije in otroci kot pričevalci

Mentorica: doc. dr. Lea Šugman Bohinc

Somentorica: as. Mojca Šeme

Kraj: Ljubljana

Povzetek: V diplomskem delu se osredotočim na intimnopartnersko nasilje v času Covid-19. Družinski člani so zaradi ukrepov Covid-19 epidemije ostali izolirani v svojih domovih in nasilje se zaradi stresa, ki ga povzroči epidemija pri družinah, kjer se je že prej pojavljalo, samo še stopnjuje. Težava pri zaprtju države je tudi ta, da je ženska redko sama, brez navzočnosti partnerja, in ne more poiskati pomoči na način, kot bi jo, če ne bi bilo epidemije. Inštitucije v času epidemije delujejo nemoteno naprej, saj se tudi nasilje zaradi epidemije Covid-19 ne ustavi, zato je zelo pomembno, da v tem času ustanove oglašujejo svoje storitve in programe ter sporočajo žrtvam v intimnopartnerskem nasilju, da so jim na voljo ob stiskah. V času Covid-19 so se razvile tudi nekatere nove oblike nasilja, že utrjene in najbolj pogoste vrste nasilja pa so postale med epidemijo še bolj silovite in krute. Žrtve intimnopartnerskega nasilja so tudi otroci, ki so v času Covid-19 še bolj izpostavljeni pričevanju nasilja nad mamami. Študije vpliva obremenjujočih izkušenj na izide v odraslosti kažejo, da že pričevanje otroka nasilju na njem pusti hude in trajne posledice, zato otroci v času epidemije Covid-19 potrebujejo še dodatno pomoč, saj so - tako kot ženske v tej epidemiji - sami, brez zaveznikov. Na temo intimnopartnerskega nasilja do žensk v času zaprtja zaradi epidemije Covid-19 sem izvedla kvalitativno raziskavo. Za metodo zbiranja podatkov sem uporabila intervju in podatke kvalitativno analizirala. V raziskavi me je zanimala izkušnja žensk, ki so žrtve intimnopartnerskega nasilja, pa tudi tema otroka kot pričevalca takšnemu nasilju nad mamo, odziv inštitucij na potrebe teh žensk in možnosti izboljšanja hitrosti omenjenega odziva. Moje raziskovalne ugotovitve so, da so ženske v intimnopartnerskem odnosu doživljale stopnjevanje nasilja v času zaprtja, a so ga vse doživljale že pred tem. Ženskim žrtvam nasilja je bil otežen dostop do pomoči, saj so zaradi ukrepov morali vsi člani družine ostati doma. Otroci so bili v času karantene bolj izpostavljeni pričanju nasilja kot pred njo in razen mame niso imeli nikogar, h komer bi se lahko zatekli po pomoč.

Ključne besede: Covid-19, žrtev, intimnopartnersko nasilje, otrok priča nasilju

Title: Intimate partner violence against women under Covid-19 lockdown and children as witnesses

Abstract: The thesis is focused on intimate partner violence during Covid-19. Family members are closed in their homes due to Covid-19 measures, and due to the stress that the epidemic causes it escalates even more in families where violence occurred before. Another problem with the lockdown in the country is that a woman is rarely alone and cannot seek help in the way she would if there were no epidemic. Institutions continue to function smoothly during the epidemic as the violence caused by the Covid-19 epidemic does not stop, so it is very important that during this time the institutions advertise their services and programmes and let victims of intimate partner violence know that they are available to them in times of need. During Covid-19, some new forms of violence have also developed while those already entrenched and most common types of violence have become even more violent and cruel. Intimate partner violence also includes children who are even more exposed to witness violence against their mothers during Covid-19. Studies of adverse childhood experiences have repeatedly shown that the mere testimony of a child to violence produces severe and lasting consequences. Those children especially need help since, like women, they are alone and without their allies during Covid-19 epidemic. I conducted a qualitative research on the topic of intimate partner violence against women under the Covid-19 lockdown. I used the interview method for data collection and analysed the data qualitatively. I was interested in the experiences of women who were victims of intimate partner violence during the Covid-19 closure as well as in the topic of the child as a witness to such violence, the responses of the institutions to the needs of those women and the possibilities to improve the speed of such institutional response. My research findings are that women in an intimate partnership experienced an escalation of violence at the time of as well as before the lockdown. The female victims of the violence had difficulties in their access to help as the measures forced everyone to stay at home. Children were more exposed to witnessing violence during the quarantine and had only their mother to turn to for help.

Key words: Covid-19, victim, intimate partner violence, child witnessing violence

KAZALO VSEBINE

1.	TEORETIČNI DEL	1
1.1	Nasilje nad ženskami	1
1.1.1	Nasilje v intimnopartnerskem odnosu nad ženskami	2
1.1.2	Intimnopartnersko nasilje nad ženskami v času Covid-19 zaprtja države – v drugih državah in Sloveniji.....	2
1.1.3	Vrste nasilja, ki so ga v času zaprtja doživele ženske	4
1.1.4	Zakaj ženske ne zapustijo nasilnega partnerja.....	7
1.2	Otrok kot priča nasilju v intimnopartnerskih odnosih	11
1.2.1	Študije o vplivu obremenjujočih izkušenj v otroštvu (OIO) na izide v odraslosti časa zaprtja države zaradi pandemije Covid-19	12
1.3	Ustanove, ki pomagajo ženskam, ki so žrtve nasilja – dostopnost in odprtost inštitucij v času Covid-19 epidemije	13
1.3.1	Pomembnost nudenja pomoči, kljub epidemiji Covid-19	15
1.3.2	Zakonodaja, po kateri se morajo ustanove ravnati	18
2.	Formulacija problema.....	21
2.1	Raziskovalna vprašanja.....	22
3.	METODOLOGIJA	23
3.1	Vrsta raziskave.....	23
3.2	Merski instrument in viri podatkov	23
3.3	Populacija in vzorčenje	23
3.4	Zbiranje podatkov	24
3.5	Obdelava in analiza podatkov	24
4.	REZULTATI	24
4.1	Vrsta nasilja	24
4.2	Obseg nasilja.....	25

4.3	Strategije samopomoči.....	25
4.4	Dostopnost inštitucij v času zaprtja	26
4.5	Znanje o pomoči	27
4.6	Izkušnje z nasilje pred pojavom Covid-19	27
4.7	Otrok, ki je priča nasilju	27
4.8	Pomoč za otroka.....	28
4.9	Načrti za prihodnost.....	28
4.10	Pomoč v času epidemije.....	28
5.	RAZPRAVA.....	29
6.	SKLEPI.....	33
7.	PREDLOGI	34
8.	VIRI IN LITERATURA.....	36
9.	Priloge.....	41
9.1	Intervjuji.....	41
9.2	Odprto kodiranje	55
9.3	Osno kodiranje	64
9.4	Koristne povezave za usmerjanje oseb, ki doživljajo nasilje.....	67

KAZALO SLIK

Slika 1.1: Psihosocialna pomoč ženski, ki je doživela nasilje (Zbornica - Zveza in Zdravniška zbornica Slovenije, 2019).....	16
--	----

KAZALO TABEL

Tabela 1: Seznam Kriznih centrov v Sloveniji.....	67
Tabela 2: Seznam varnih hiš v Sloveniji	68
Tabela 3: Seznam nevladnih organizacij	69
Tabela 4: Seznam vladnih organizacij.....	69

1. TEORETIČNI DEL

1.1 Nasilje nad ženskami

Zaradi velike razsežnosti, ki jo nasilje zavzema v naši družbi, se mi zdi pomembno, da se najprej dotaknem te teme. Leta 2008 je v Sloveniji začel veljati Zakon o preprečevanju nasilja v družini, ki je uvedel nekaj pomembnih novosti na tem področju, kot so obveznost prijave, odstranitev nasilneža iz skupnega stanovanja, tudi če je lastnik, možnost brezplačne pravne pomoči, izdelava protokolov za multidisciplinarno pomoč žrtvam nasilja (Leskošek idr., 2013). Leskošek idr. (2013) ugotavljajo, da zakon definira tudi nasilje v družini, ki prav tako vključuje ekonomsko in psihično nasilje z zanemarjanjem. V knjigi avtorice opozorijo na problem nasilja nad ženskami v zasebni sferi, ki je prepoznaven problem, a zanj še vedno nimamo univerzalne definicije. Definicije se razlikujejo zaradi različnih družbenih in kulturnih kontekstov, v katerih se nasilje odvija in so odvisne od prevladujočih norm in vrednot, ki v posameznem okolju prevladujejo v povezavi s položajem, vlogo in odnosom do enakosti spola (Leskošek idr., 2013).

Čeprav vemo, da so žrtve ali povzročitelji lahko tako moški kot tudi ženske, pa se značilnosti nasilja, pri katerih so žrtve ženske, močno razlikujejo od nasilja, ki so ga deležni moški (Leskošek idr., 2013). Avtorice ugotavljajo, da so moški pogostejše žrtve nasilja v vojnah, v mladostniških ali kriminalnih tolpah in so povečini žrtve nasilnih dejanj neznanih oseb v javnem prostoru, ženske pa so v veliki večini žrtve znanih oseb, pogosto celo družinskih članov in/ali intimnih partnerjev (Leskošek idr., 2013). Poredoš (2011) pravi, da se nasilje najpogostejše dogaja v družinah, saj je to prostor, kamor lahko vstopijo samo družinski člani in se nasilna dejanja lažje prikrijejo, zato lahko družinsko nasilje traja več let. Obrán in Zabukovec (2014) imata podobno mnenje, saj ugotavljata, da po navadi nasilje v družini ni enkratni dogodek, temveč traja dlje časa. Začne se lahko z občasnim zbadanjem v družbi. Kmalu se lahko stopnjuje v zmerjanje, prelaganje krivde na žrtve, hujše žaljivke, grožnje, celo v fizično, spolno in ekonomsko nasilje, kar povzročitelj nasilja uporablja vse pogostejše. Avtorja ugotavljata, da je nasilje zloraba moči povzročitelja nasilja z namenom podrediti si in nadzorovati žrtev nasilja. Partnerja zato v odnosu, v katerem je nasilje, nista nikoli v enakopravnem položaju. O vsakodnevnih in pomembnih stvareh se žrtev nasilja ne odloča svobodno, po svoji volji. S svojim časom, telesom in s stvarmi ne razpolaga sama, temveč se prilagaja zahtevam povzročitelja (Obrán in Zabukovec, 2014). Na tem mestu opazim dodaten problem, in sicer, da

zaprto okolje povzroči osamitev in odtujitev ženske, žrtve nasilja. Strah, da ne zmore zaustaviti ponavljajočega se nasilja, in sram pred samo seboj (občutki krivde) ter pred drugimi, žensko prisilita, da naredi vse, da bi nasilje prikrila (Poredoš, 2011).

1.1.1 Nasilje v intimnopartnerskem odnosu nad ženskami

Intimnopartnersko nasilje je globalen problem, ki se pojavlja v vseh družbah, v vseh kulturah in v vseh družbenih slojih (Giusy idr., 2020). Intimnopartnersko nasilje nad ženskami je ena najpogostejših oblik nasilja nad ženskami, zato večina avtorjev vključuje pet oblik nasilja nad žensko s strani partnerja: fizično, psihično, ekonomsko, spolno nasilje in tudi zalezovanje (Podreka, 2017; Guissy idr., 2020). Tovrstno nasilje je, če pustimo kršitev osnovnih človekovih pravic ob strani, problem, ki ima uničujoče posledice za neposredno ter posredno vpletene bližnje, predstavlja pa tudi otipljivo finančno breme za družbo (Podreka, 2014). Podreka prav tako omenja, da je nasilje v intimnopartnerskem odnosu osnovni dejavnik tveganja za intimnopartnerski umor, saj je pri večini teh umorov prisotno intimnopartnersko nasilje nad žensko.

Guissy idr. (2020) ugotavljajo, da je intimnopartnersko nasilje razširjena oblika nasilja nad ženskim spolom, ki prizadene žensko tako na fizičnem kot tudi na psihološkem področju. Po svetu ocenjujejo, da je 30 % žensk v svojem življenju vsaj enkrat doživelo eno od oblik intimnopartnerskega nasilja partnerja (Giusy idr., 2020). V povezavi z intimnopartnerskim nasiljem Podreka (2017) ugotavlja, da nasilja ni moč kategorizirati le po obliki, saj je praviloma znotraj vsake oblike nasilja še neskončno možnih variacij. Filipčič (1999) ugotavlja, da je žrtev intimnopartnerskega nasilja deležna različnih oblik nasilja hkrati. Seveda so lahko žrtve intimnopartnerskega nasilja tudi moški (Zajc, 2010). Avtorica ugotavlja, da je najpogostejša oblika ženskega nasilja nad moškimi, psihično nasilje. Gre za zanemarjanje, žaljenje, poniževanje... Druge oblike nasilja, ki jih moški v intimnopartnerskem odnosu doživljajo so tudi fizično nasilje in spolno nasilje (Zajc, 2010).

1.1.2 Intimnopartnersko nasilje nad ženskami v času Covid-19 zaprtja države – v drugih državah in v Sloveniji

Še pred epidemijo je bilo intimnopartnersko nasilje težko odkriti, ukrepi zaradi Covid-19 pa so samo situacijo še poslabšali. Ves svet se v letu 2020 sooča z globalnim izbruhom in hitrim širjenjem koronavirusne bolezni 2019 (Covid-19), zaradi česar je Svetovna zdravstvena organizacija že v marcu 2020 razglasila epidemijo (WHO, 2020). V številnih državah, tudi v

Sloveniji, je v času prvega spomladanskega vala epidemije in drugega vala jeseni 2020 prišlo do tako imenovanega popolnega zaprtja države (angl. lockdown). To je privedlo do tega, da se je ljudem drastično spremenilo vsakdanje življenje, npr. povečala se je raven stresa pri posameznikih in v družinah, nekateri posamezniki so se soočali z večjim občutkom samote, drugi s stresom, povezanim z izgubo zaposlitve, ipd. Vse omenjene posledice pa so prispevale k temu, da se je nasilje v intimnopartnerskih odnosih povečalo. Slednje ugotavlja tudi Svetovna zdravstvena organizacija (WHO), ki je poudarila, da lahko omenjeni ukrepi za obvladovanje izrednih razmer, kot so npr. karantena, izolacija in socialna distanca, samo še poslabšajo tveganje in širjenje nasilja nad ženskami (WHO, 2020). Giusy in sodelavci (2020) navajajo, da so mediji poročali o porastu nasilja na Kitajskem, v ZDA, v Združenem Kraljestvu in Italiji kot posledici pandemije Covid-19.

Epidemija je v Slovenijo prišla z nekolikšnim zamikom, zato smo nekaj podatkov o samem virusu in njegovih posledicah že imeli na voljo. Iz Kitajske so poročali o trikratnem povečanju nasilja v družini ter o velikem porastu ločitev, iz Brazilije pa celo o 50 % povečanju nasilja v družini. Zaradi težav z delovanjem varnih hiš, ki so jih karantenski ukrepi ravno tako dosegli, lahko v Italiji in Španiji žrtve nasilja s klicem v lekarno, ob uporabi tako imenovane varne besede, sporočijo, da so v nevarnosti (Inštitut za proučevanje enakosti spolov, 2020). Če k temu dodamo ugotovljeno dejstvo, ki bi se ga morali zavedati vsi politiki, da se nasilje v času kriz in izrednih razmer vedno drastično poveča, postane očitno, da bi nas moralo skrbeti, saj so nevladne organizacije pri nas poročale o zmanjšanju števila klicev na pomoč (Inštitut za proučevanje enakosti spolov, 2020).

Inštitut za kriminologijo na Pravni fakulteti v Ljubljani je opravil študijo z naslovom »Kriminaliteta v času Covid-19«, kjer so analizirali in primerjali podatke prijav nasilja med obdobjem trinajstega marca in trinajstega aprila 2020 ter te podatke primerjali z enakim obdobjem leto prej, torej leta 2019. Lani je bilo takšnih obravnavanih dejanj sto devetnajst, v enakem obdobju zadnjih pet let pa povprečno sto šest, kar ne kaže na bistven porast (Inštitut za kriminologijo, 2020).

Predsednica in strokovna delavka Društva za nenasilno komunikacijo, Zabukovec Kerin (2020) je ugotovila, da so se družine v času "lockdowna" precej zaprle. Tudi uporabnice, ki so že bile vključene v njihove programe, so za ta čas odložile reševanje situacije z nasiljem, ker je bilo preveč drugega. Zdelo se jim je preveč nevarno, da bi v času, ko je svet zaprt, reševale situacije

s povzročiteljem, zato so se odločile, da bodo težav reševale naknadno. Posledično so imeli čez poletje velik naval in velik porast vključenih žrtev nasilja. Predsednica društva pravi, da so klicale ženske z zelo različnimi stiskami, nekatere je sprožila situacija v zvezi s Covid-19, nekatere pa so bile nadaljevanja prejšnjih stisk, s tem da so imele klicateljice sedaj omejene načine, kako jih reševati – strategije preživetja, ki so jih predhodno razvile, niso več nujno delovale, saj so morale živeti v izolaciji. To je povečalo zlasti nekatere težave z duševnim zdravjem, veliko žensk pa je klicalo tudi zaradi strahov v povezavi s prihodnostjo, revščino, skrbjo za zdravje, pa tudi zaradi osamljenosti (Zabukovec Kerin, 2020)

Zabukovec Kerin (2020) ugotavlja, da uporabnicam ni bilo treba iskati kreativnih načinov za preživljanje prostega časa, saj so bile – večinoma žrtve nasilja v družini – izrazito bolj obremenjene kot sicer. Ženske žrtve nasilja so bile dodatno obremenjene le z delom s šoloobveznimi otroki, ki jim je bilo treba dodatno pomagati (uporaba sodobne tehnologije, katero so morale najprej same obvladati), strukturirati so morale dan in čas otrokom ter hkrati skrbeti za obroke, ki so jih otroci sicer imeli v šoli. Uporabnice so poleg omenjenega skoraj v celoti prevzele tudi skrb za vzdušje v družini – to je postala kar njihova dolžnost, njihova zadolžitev. Uporabnice, ki doživljajo nasilje, so govorile o tem, da vse, kar počnejo ves dan, delajo zato, da bi zmanjšale možnost izbruha povzročitelja nasilja nad njimi ali nad otroki. Nase so prevzele odgovornost za njegovo počutje, za njegovo ravnanje, kar so počele na način, da so sebe obremenile do meja zmožnega (Zabukovec Kerin, 2020).

1.1.3 Vrste nasilja, ki so ga v času zaprtja doživele ženske

Avtorica Guna (2020) meni, da so se v času epidemije, poleg splošno prisotnih oblik nasilja, začeli kazati tudi drugi načini povzročanja škode žrtvam. Med njimi našteje **omejevanje dostopa do informacij** v povezavi s Covid-19 ali dajanje napačnih informacij, katerih namen je ustrahovanje žrtve, **uporabo epidemije Covid-19 kot izgovora** za prevzemanje nadzora nad družinskimi financami, **onemogočanje dostopa do ustrezne zdravniške oskrbe** v primeru simptomov in dostopa do potrebščin, kot so zdravila in zaščitna sredstva, **onemogočanje dostopa do osnovnih potrebščin**, kot je npr. hrana, **onemogočanje izhoda iz bivanjskih prostorov in uporabo stresa zaradi epidemije kot izgovora za nasilno vedenje**. Društvo za nenasilno komunikacijo (2020) ugotavlja, da imajo žrtve nasilja, ki se že sicer pogosto srečujejo s socialno izolacijo, v času ukrepov za zaježitev epidemije Covid-19 še manj možnosti za stike s sorodniki in prijatelji, ki bi jim lahko bili v podporo. Tako še težje načrtujejo svoj umik in še

težje poskrbijo zase, saj je socialna mreža lahko velik vir moči, informacij in pomoči (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2020). Zraven teh novih oblik nasilja pa seveda ženske v času zaprtja države zaradi Covid-19 epidemije doživljajo tudi splošne oblike nasilja, ki jih bom predstavila v nadaljevanju.

Ena izmed najbolj pogostih oblik nasilja je **fizično nasilje**, za katerega v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (ZOND: Ur. List RS, št. 16/2008) piše, da je fizično nasilje vsaka uporaba fizične sile, ki pri družinskem članu povzroči bolečino, strah ali ponižanje, ne glede na to, ali so pri nasilju nastale poškodbe (pretepanje, brcanje, klofutanje, udarci s predmeti, umor, davljenje idr.). Uporaba fizične sile se ponavadi stopnjuje, kaže pa se v obliki različnih telesnih poškodb. Sem prištevamo tudi uboj in umor.

Gliha (2014) v svoji študiji ugotavlja, da je fizično nasilje najbolj očitno nasilje nad žensko. Prvo partnerjevo nasilno dejanje žensko ponavadi popolnoma preseneti. Zgodi se potem, ko odnos že nekaj časa traja – med prvo nosečnostjo, po poroki ali potem, ko partnerja zaživita skupaj. Cilj fizičnega nasilja je pridobiti, povečati ali dokazovati svojo moč nad žrtvijo.

Podobno sem ugotovila v svoji raziskavi, kjer so vse intervjuvanke na vprašanje, kakšno vrsto nasilja doživljajo, odgovorile, da doživljajo fizično nasilje.

Naslednja najbolj pogosta vrsta nasilja je **spolno nasilje**, za katerega v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (ZOND: Ur. List RS, št. 16/2008) piše, da vključuje ravnanja s spolno vsebino, ki jim družinski član nasprotuje, je vanje prisiljen ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njegovega pomena (siljenje v spolne odnose, spolno nadlegovanje, prisilno ljubkovanje, incest idr.). Ta oblika nasilja je najpogostejša med partnerjema in jo je zato težko odkrivati.

Gliha (2014) v svoji študiji ugotavlja, da ženske, ki s strani partnerja doživljajo vse oblike nasilja, spolnega nasilja pogosto ne definirajo kot posilstvo, saj so nekatere prepričane, da je to njihova »zakonska dolžnost«. Avtorica prav tako ugotavlja, da cilj spolnega nasilja ni spolni odnos in orgazem, pač pa je bistveno dokazovanje premoči in popolne kontrole nad žrtvijo.

Tudi intervjuvanka v moji raziskavi je dejala, da še pred kratkim ni vedela, da lahko tudi mož posili svojo ženo, zato tega ni razumela kot spolno nasilje. B1: »Na začetku zaprtja sem doživljala psihično nasilje, šele kasneje se je to nasilje stopnjevalo v fizično nasilje in dokler nisem izvedela, da lahko mož posili ženo, tudi spolno nasilje.«

Tretja vrsta nasilja je **psihično nasilje**, za katerega v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (ZOND: Ur. List RS, št. 16/2008) piše, da je psihično nasilje ravnanje, s katerim povzročitelj nasilja pri družinskem članu povzroči strah, občutek manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske (grožnje, ščuvanje otrok in drugih oseb, ustvarjanje sovražne klime, dolgotrajen molk idr.). Najpogosteje vključuje groba verbalna dejanja, ki na kakršen koli način škodujejo samopodobi.

Horvat, Plaz in Veselič (2014) v svoji študiji ugotavljajo, da je psihično nasilje najpogostejša vrsta nasilja in se povezuje tako s fizičnim kot spolnim nasiljem. Pri psihičnem nasilju gre pogosto za željo po dominaciji »v hiši«. Življenje se mora vrteti okoli enega posameznika in njegovih pravil. Avtorji tudi ugotavljajo, da se pogosto dogaja, da nasilnež ščuva otroke proti materi, jih materialno podkupuje, njej pa daje občutek, da ni dovolj dobra mati.

Tudi v svoji raziskavi sem ugotovila, da je bilo psihično nasilje najbolj pogosto omenjeno nasilje v intervjujih. Vseh šest intervjuvank mi je dejalo, da so poleg fizičnega nasilja doživljale tudi psihično.

Ena izmed vrst nasilja je tudi **ekonomsko nasilje**, za katerega v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (ZOND: Ur. List RS, št. 16/2008) piše, da pomeni neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje družinskega člana pri razpolaganju z dohodki oziroma upravljanju s premoženjem, s katerim družinski član samostojno razpolaga oziroma upravlja, ali neupravičeno omejuje razpolaganje oziroma upravljanje s skupnim premoženjem družinskega člana (nasilni odvzem denarja, nadzorovanje porabe denarja, onemogočanje zaposlitve idr.).

Zadnja vrsta nasilja, ki jo bom predstavila, je **zanemarjanje**, za katerega v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (ZOND: Ur. List RS, št. 16/2008) piše, da je oblika nasilja, kadar oseba opušča dolžno skrb za družinskega člana, ki jo potrebuje zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih ali drugih osebnih okoliščin. Pojavi se lahko v aktivni ali pasivni obliki. O pasivnem zanemarjenju govorimo takrat, ko skrbnik negovalec ni sposoben opraviti določenih opravil ali prepoznavanja stanja. Z aktivnim zanemarjenjem pa imamo opraviti takrat, ko se negovalec zaveda potrebnih določenih postopkov, pa vseeno ničesar ne ukrene.

V zadnjem času pa Slovenijo močno pretresa ne samo porast primerov intimnopartnerskih umorov, ampak tudi njihova vse večja okrutnost (Inštitut za proučevanje enakosti spolov, 2020). Inštitut navaja tudi različne primere umorov v času Covid-19 epidemije, kot na primer:

marec 2021 – v Grosupljem moški zaduši svojo 36-letno partnerko; februar 2021 – moški v Slovenski Bistrici umori 76-letno žensko; januar 2021 – v Kamniku moški zabode svojo 34-letno partnerko (s katero sta bila v ločitvenem postopku); december 2020 – v Gerečji vasi moški umori 58-letno žensko, 61-letnega moškega in svojo 35-letno partnerko; november 2020 – 22-letnik v Ljubljani umori 26-letno žensko, 56-letno žensko in 60-letnega moškega; november 2020 – v Kopru moški umori svojo 49-letno partnerko; avgust 2020 – v Grosupljem moški polije 44-letno partnerko z vnetljivo tekočino in jo zažge; januar 2020 – v Grosupljem moški umori svojo 27-letno visoko nosečo partnerko. Kot družba se soočamo z več kot očitno resnim problemom. Ozaveščanje in izobraževanje o nasilju in njegovih posledicah sta ključna prav na vseh ravneh našega življenja in za vse ljudi, ne glede na spol, starost, razred, narod, spolno usmerjenost in podobno (Inštitut za proučevanje enakosti spolov, 2020).

1.1.4 Zakaj ženske ne zapustijo nasilnega partnerja

Razlogov, da ženske ostajajo v nasilnih odnosih, je zelo veliko, saj so kompleksni, osebni in obenem splošno značilni, predvidljivi (Leskošek, idr., 2013). Če se ženska odloči, da bo naredila vse, samo da prekrije nasilno dejanje njenega partnerja, mora v nasilnem odnosu razviti strategije samopomoči, ki jih lahko označimo kot iznajdljivo, ustvarjalno in »zdravo« vedenje, ki ženski omogočijo, da vztraja v »nezdravi« situaciji (Poredoš, 2011). Zaviršek (1997) ugotavlja, da se strategije pomoči razvijejo iz nemoči, vsem strategijam pa je skupno to, da žrtev še naprej ostaja z nasilnim storilcem. Avtorica tudi ugotavlja, da so v številnih raziskavah ženske, ki se zatečejo v varno hišo, vsaj tri leta preživljale nasilje, preden so se odločile za ta korak. Zakaj šele po toliko letih, pa je kompleksno in večplastno vprašanje. Ženske, ki doživljajo dolgotrajnejše nasilje, naredijo zelo veliko, da bi nasilne izbruhe nad seboj in svojimi otroki preprečile. Večina svojega življenjskega časa posvetijo ocenjevanju tveganj in načrtom za svojo varnost (Leskošek, idr., 2013). Avtorice ugotavljajo tudi, da tako na mikro ravni neposrednega nasilnega napada kot na ravni širše situacije žrtve dolgotrajnega nasilja vseskozi ocenjujejo resnost grožnje, da se bo nekaj zgodilo, pozorne so na signale za nevarnost, opazujejo, kako pogoste so grožnje, da bi ocenile, v kako veliki nevarnosti so. Ženske, žrtve nasilja, preizkušajo, kateri dejavniki in ravnanja povečujejo ter kateri zmanjšujejo tveganja za napad.

Pogosto žrtve leta in leta ne spregovorijo o nasilju, situacija epidemije pa je to samo še poslabšala. V Sloveniji smo zabeležili, da je od začetka epidemije padlo število razkritih

intimnopartnerskih nasilji. Odgovor strokovnjakov je, da ne gre za to, da se nasilje ne bi dogajalo, temveč gre za to, da so ustrezne organizacije žrtvam težje dostopne zaradi več razlogov (Zabukovec Kerin, 2020). Inštitut za kriminologijo navaja, da nimajo zabeleženega podatka porasta nasilja v družinah zaradi zaprtja v povezavi s Covid-19 (Drobnjak, Plesničar in Filipčič, 2020), prav tako tudi predstavnica Društva za nenasilno komunikacijo poroča, da je klicev novih uporabnic manj, kot bi v trenutni situaciji pričakovali, saj se žrtve pred povzročiteljem nasilja težje umaknejo, prav tako pa nimajo možnosti neopazno opraviti klica na pomoč (Guna, 2020). Pomoč in zaščito pa žrtvi nasilja lahko strokovne službe in policija nudijo le, če za nasilje izvedo. Zato je zelo pomembna prijava oz. naznanitev nasilja. Žrtev nasilje nemalokrat zelo težko prijavi, in ker nasilje ni le osebni problem žrtve, temveč družbeni problem, je pomembno, da nasilje prijavimo, če zanj izvemo ali se dogaja v naši okolici (Guna, 2020). Ko se za nasilje izve, se ne glede na čas epidemije in ukrepe, ki veljajo, temveč se pomoč ter intervencija izvajata po protokolih, ki veljajo ves čas (Guna, 2020).

V nadaljevanju bom predstavila nekaj zelo pogostih vzrokov, zakaj ženske ostajajo v razmerjih, kjer prevladuje nasilje.

1.1.4.1 Pomanjkanje podpore

Gregorič (2014) ugotavlja, da odgovor, ki ga oseba dobi, ko prvič poišče pomoč, vpliva na to, kaj se bo dogajalo naprej. Brez podpore prijateljev, družine in institucij ženske velikokrat ostajajo ujele v nasilnih zvezah. Ko se ženska odpre in komu pove o nasilju, ki ga doživlja, veliko tvega. Gregorič (2014) pravi, da odgovori, ki jih žrtve nasilja dobijo, lahko zelo spremenijo njihovo nadaljnjo življenje. Odgovor, da ne želimo govoriti o nasilju, sporoča, da je nasilje tabu tema, od katere se je treba distancirati, da je slabo in grdo in nekaj, o čemer nihče ne želi nič slišati. Vprašanja, s čim je povzročila ali zaslužila nasilje, ženski sporočajo, da je kriva za to, kar se ji dogaja. Prigovarjanje, naj se sprijazni, naj se bolj potrudi, ali celo, naj nasilje ignorira, jo zbega in ji sporoča, da lahko sama vpliva na nasilje. Takšno obravnavanje govori o pomanjkanju podpore, povečuje osamljenost in spravlja žensko v obup (Gregorič, 2014). Zabukovec Kerin (2020) iz Društva za nenasilno komunikacijo poudarja, da moramo žrtvam nasilja, ki pridejo po pomoč, verjeti ne glede nato, kaj povedo. Že s tem da verjamemo v to, kar nam žrtev zaupa, ji daje moč in pogum, da storilca nasilja žrtev zapusti, prav tako pa najde v nas zaveznika, h kateremu se lahko zateče, če se seveda odloči, da partnerja še ne bo zapustila.

1.1.4.2 Družbena pričakovanja

Gregorič (2014) ugotavlja, da je drugi vzrok ta, da družba od žensk veliko pričakuje. Nekatera pričakovanja vplivajo na to, da ženska povzročitelja ne zapusti. Zakonska zveza velja v »dobrem in slabem«. Menim, da to ne pomeni, da mora ženska trpeti nasilje kot slabo stran svoje zakonske zveze. Gregorič (2014) ugotavlja, da je ženski prepričanje o tem, da ona »drži družino skupaj«, vcepljeno v zgodnjem otroštvu, privzgojeno pa je tudi moškemu. Če ženska zapusti moškega, ker je nasilen, je v očeh skupnosti ona tista, ki je razbila družino, in naj za to nosi krivdo ona. Dejstvo, da ni zmogla več prenašati nasilja in da ima pravico živeti v nenasilnem okolju, ignorirata tako povzročitelj kot velik del družbe. Gliha (2014) v svoji diplomski nalogi ugotavlja, da ženske sprejemajo nasilje kot način življenja, saj so se naučile, da ga ne zmorejo popolnoma preprečiti. Gliha (2014) povzema še posebno družbeno prepričanje, po katerem naj bi mož skrbel za družino in jo preživel, medtem ko naj bi žena skrbela za dobro počutje celotne družine. Če je mož nasilen, je to znak, da žena ni opravila svojega poslanstva in bi se lahko bolj potrudila.

Leskošek v svoji študiji Zavrnjena tradicija navaja primer zgodbe o ženski, ki je mož ni imel rad in jo je pretepal. Želela se je ločit, ampak ji mama ni dovolila, češ da bo na tak način osramotila družino. Družinska in partnerska razmerja (moči) v družbeni zgodovini še danes vplivajo na nas. Sledi patriarhata se velikokrat pokažejo v družinah, kjer je žrtev intimnopartnerskega nasilja ženska (Medic, 2009). Temeljna značilnost patriarhalne spolne delitve je ta, da sta spola obravnavana neenako. Moškemu spolu patriarhalna družba daje svobodo, koristi in moč upravljanja z žensko, kar privede do tega, da si moški dovoli pretepti ženo in jo na tak način nadzirati (Medic, 2009).

1.1.4.3 Zanikanje

Naslednji vzrok je zanikanje – obrambni mehanizem, katerega lahko oseba uporabi za ignoriranje stvarne potrebe, da zapusti partnerja (Gregorčič, 2014). Zanikanje se po mnenju omenjenega avtorja izraža v stavkih, kot so: »Ni mislil tega.«, »Zaradi dela je pod pritiskom.«, »Njegov oče ga je pretepal.«, »Malo preveč je popil.«, »Pravočasno bi morala pripraviti kosilo.«. Zanikanje je prva faza sindroma trpinčene oz. uničene ženske, ki ga je uvedel psiholog Leone Walker, pri katerem ženska zanika, da je bila žrtev nasilja, trdita Khanna in Sachdeva (2015). Avtorici ugotavljata, da je prikrivanje in zatiskanje oči pred dejanskim stanjem posledica manipulacij in prisilnega vedenja s strani partnerja. Partner vzbuja vtis, da izvaja nasilje na navidez neškodljiv način (Khanna in Sachdeva, 2015). Gregorčič (2014) ugotavlja,

da ženska pogostokrat upa, da se bo povzročitelj nasilja spremenil, če mu bo dokazala, kako močno ga ljubi. Dokazovanje, kako močno ga ljubi, vključuje tudi prenašanje nasilja. Če ji reče, naj pusti prijatelje, to naredi. Če ji reče, da je ljubosumen na moške v službi, pusti službo. Če ji reče, da ga je prisilila, da jo je udaril, se ona strinja in se trudi, da bi se poboljšala. Ženske, ki trpijo nasilje, zmeraj upajo, da se bo partner oz. partnerski odnos spremenil. Po nasilni situaciji se pogovorita. On ji reče, da mu je žal in prepričana je, da se bo spremenil. Žal se nasilje zgodi ponovno, dokler po določenem času ni več pogovora, samo še tišina. Ženske, ki trpijo nasilje, začnejo v želji, da bi se partner spremenil, iskati strokovnjake, svetovalce in družinske člane, da bi se pogovorili s povzročiteljem in mu pokazali, kako je nasilen (Gregorič, 2014).

1.1.4.4 Ekonomska nesamostojnost

Eden izmed razlog, ki drži žensko v nasilnem odnosu, je ekonomska nesamostojnost (Gregorič, 2014). Avtor ugotavlja, da je ženska, ki doživlja nasilje, lahko že dolgo časa čustveno neodvisna od povzročitelja, vendar sebe in otrok ni sposobna finančno vzdrževati. Dutton (1981) se je že pred mnogimi leti strinjal s tem dejavnikom. V svojem članku je zapisal, da je zelo verjeten razlog za to, da ženska ostaja v nasilni zvezi, ravno njena ekonomska odvisnost. Avtor pravi, da bo ženska, ki nima dovolj visoke izobrazbe, ali izkušenj z delom, ali je brezposelna, ali pa ima dojenčka s partnerjem, ki je nasilen, manj verjetneje odšla prej iz takšne zveze kot pa ženska, ki ima svojo zaposlitev in nima otrok. Leskošek idr. (2013) pravijo, da za tem velikokrat stoji intimni partner, saj z ekonomskim nasiljem partnerki prepoveduje in preprečuje zaposlovanje, s čimer povečuje svoj nadzor nad njo, saj je tako popolnoma finančno odvisna od njega in ga ne bo zapustila. Avtorice navajajo, da se to prične kazati takrat, kadar ženska želi zapustiti svojega partnerja, a ima dejstvo, da je brez lastnih prihodkov in službe, odločilen pomen pri tem, da ne more oditi iz nasilnega odnosa. Leskošek idr. (2013) pravijo, da se ženska takrat najbolj zave svoje ekonomske nesamostojnosti, občutek ujetosti in brezizhodnosti pa se povečuje (Leskošek idr., 2013).

Gliha (2014) ugotavlja, da začasen odhod od nasilneža lahko razumemo kot enega prvih poskusov zlorabljenе ženske, da bi nasilje ustavila. Nekaterе ženske dokončno odidejo že prvič, druge se spet vrnejo nazaj k partnerjem oz. ostanejo v razmerjih zaradi zgoraj navedenih razlogov. Avtorica ugotavlja, da ženska potrebuje veliko poguma, kadar odide od svojega nasilnega partnerja, zato je pomembno, da pri svoji odločitvi vztraja. Če se ženska vrne k svojemu nasilnemu partnerju, se lahko zgodi, da kasneje preživlja še večjo mero nasilja

1.2 Otrok kot priča nasilju v intimnopartnerskih odnosih

Carnevale, Di Napoli, Esposito, Arcidiacono in Procentese (2020) v svoji študiji imenujejo otroka, ki je priča intimnopartnerskega nasilja, žrtev psihološkega nasilja. Pravijo tudi, da so otroci, ki so priče tovrstnemu nasilju nad svojo materjo, podvrženi psihični zlorabi, ki ima lahko drastične posledice za njihovo psihofizično zdravje. Intimnopartnersko nasilje ima lahko različne psihološke učinke na otroka, kar povzroči transgeneracijsko težavo: otrok lahko zlorabo in nasilje v intimnopartnerskem odnosu obravnava kot nekaj sprejemljivega ali ponavljajočega. Da bi se izognili verjetni verigi nasilja skozi generacije, so potrebni močni posegi na tem področju, tako z namenom podpore otrokom, ki so izpostavljeni tovrstnemu nasilju, kot tudi s preprečevanjem nadaljnjega razvoja novega nasilja (Carnevale, Di Napoli, Esposito, Arcidiacono in Procentese, 2020). Raziskave avtorjev Mueller in Tronick (2019) kažejo, da otroci, ki so bili priče nasilju v družini, pogosteje kažejo simptome depresije in imajo težave s pozornostjo. Slednje povzroča težave, ki jih imajo ti otroci v kontekstu šolanja (slabše ocene, predčasna opustitev šolanja ipd.). Raziskave so tudi pokazale, da imajo ti otroci pogosteje težave v odnosih in tudi težave na področju regulacije čustev in vedenja (Mueller in Tronick, 2019). Avtorja ugotavljata tudi, da se večkrat zapletejo v prestopniška vedenja, pogostejše so tudi motnje hranjenja, težave s spanjem in somatizacija (bolečine v trebuhu, glavoboli, ipd.). Izkušnja pričevanja nasilju je za otroke stresna, zato se ti otroci lahko pogosteje zatekajo h kajenju, prekomernemu pitju alkoholnih pijač ter uživanju prepovedanih substanc (Mueller in Tronick, 2019).

Morin (2019) navaja še nekaj dodatnih posledic, ki jih nasilje med intimnima partnerjema povzroči otrokom:

- **Nasilje otroku povzroči nesigurnost v družinsko stabilnost.** Vedno razmišlja, kdaj se bosta starša ločila in kdaj se bodo prepiri končno končali.
- **Nasilje lahko vpliva na odnos med otrokom in staršem.** Starš, ki je pogosto pod stresom zaradi nasilja, ne preživlja veliko časa z otrokom, prav tako mu v manjši meri daje občutek toplote, saj je pogosto jezen na drugega starša, ki nad njim izvaja nasilje.
- **Nasilje lahko otroku povzroča stresno okolje.** Vsako prepiranje med starši in izvajanje nasilja, otroku povzroča veliko stresa v življenju. Stres pa lahko otroku povzroči poslabšanje na psihičnem in fizičnem zdravju.

1.2.1 Študije o vplivu obremenjujočih izkušenj v otroštvu (OIO) na izide v odraslosti v času zaprtja države zaradi pandemije Covid-19

Odziv na pandemijo Covid-19 povečuje nekatere obremenjujoče izkušnje v otroštvu (OIO) na izide v odraslosti (Sanders, 2020). Avtorica navaja, da obstaja več načinov, kako lahko pri otrocih OIO poslabšajo socialna izolacija, zaprtje šol in drugi stresorji, ki jih sproži pandemija. Prvič, pandemija je lahko povečala notranje družinske stiske tako, da je otroke izpostavila večjim skrbem staršev, zlasti tistim, ki so povezane z izgubo službe, negotovostjo s hrano in stanovanjsko negotovostjo, še posebej pa je avtorica izpostavila tiste družine, v katerih se izvaja intimnopartnersko nasilje. Drugič, povečana družinska stiska lahko z okrepitevijo toksičnega stresa prispeva k slabšemu razvoju možganov otroka, zlasti v zgodnjih letih. Tretjič, posredni družbeni in ekonomski vpliv pandemije na družinski stres lahko traja mesece ali leta. Četrto, pandemija in njen odziv nesorazmerno prizadene prebivalstvo z nizkimi dohodki in etnične manjšine, ki že imajo večje tveganje za kronične bolezni, ki jih prizadenejo OIO, kot so diabetes, hipertenzija in kronična pljučna bolezen. Skupaj bi lahko posredni učinki odziva na pandemijo poslabšali vsako najpogostejšo OIO v življenju otrok (Sanders, 2020).

Raziskave o obremenjujočih izkušnjah v otroštvu so vedno znova pokazale, da je otrokova navzočnost pri nasilju odraslega člana nad drugimi člani družine (npr. očeta nad mamo, očeta nad otrokovim sorojencem, mame nad očetom ipd.) ena ključnih obremenjujočih izkušenj v otroštvu (Webb, 2013). Raziskave so tudi pokazale, da otrok, ki je doživel tovrstno obremenjujočo izkušnjo, v odraslosti verjetneje, kot človek brez tovrstnih izkušenj v otroštvu, razvije težave na področju duševnega zdravja, pri otroku s tovrstnimi obremenjujočimi izkušnjami pa je tudi večja verjetnost samomorilnosti v odraslosti in prav tako tudi večja verjetnost zlorabljanja prepovedanih drog (Webb, 2013). Tudi slovenska raziskava je pokazala, da imajo osebe, ki so doživele obremenjujoče izkušnje v otroštvu, večje možnosti, da razvijejo razne alergije, astmo, bolezni ščitnice, ginekološke bolezni, kronične bolezni v hrbtenici ali sklepih, luskavico, lahko se težave razvijejo v debelost, kronične kožne bolezni in bolezni dihal (Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2020). Raziskave avtorice Webb (2013) kažejo, da ne glede na to, v kakšni situaciji se je otrok znašel, mu najbolj pomaga prisotnost staršev, ki ga podpirajo, dobre starševske odnose, ki so učinkoviti v času krize in seveda podporno mrežo zunanjih ljudi.

Otroci in mladostniki se, kot rečeno, na stres odzivajo različno, odvisno od njihove starosti, osebnostnih značilnosti in načina spoprijemanja s težavami (Pavlič, 2020). Avtorica ugotavlja, da so učitelji in svetovalni delavci morda nekatere od odzivov in znakov lahko opazili že v času šolanja na daljavo, ko so komunicirali z učenci, ali pa so jim o njih poročali njihovi starši. Pričakovano je, da se bodo težave pri večini otrok z vrnitvijo v šolo vendarle omilile, saj se vračajo v (čeprav spremenjeno) normalnost šolskega ritma, pri nekaterih pa se bodo težave vlekale še naprej ali pa se bodo celo povečale (Pavlič, 2020). K temu lahko dodamo še težave, kot so prilagajanje na nov ritem in zahteve šolskega okolja, učne zahteve, ločitev od staršev in podobno. Med vedenjskimi in čustvenimi znaki stiske so pogoste težave s koncentracijo in z osredotočanjem, hitre spremembe v razpoloženju, jokavost, agresivni izbruhi in vedenjske težave, izguba zanimanja za dejavnosti in zavračanje sodelovanja, grizenje nohtov, praskanje in podobna, na telo usmerjena vedenja, odmikanje od socialnih stikov, odklanjanje šole. Nekateri otroci se na stisko odzovejo s telesnimi težavami, kot so pomanjkanje oz. povečanje teka, težave z odvajanjem in s spanjem, bolečine v trebuhu ali glavoboli, utrujenost. Pomembno je, da bodo učitelji, ki otroka dobro poznajo, hitro lahko prepoznali večjo spremembo v otrokovem vedenju in posebnosti, ki jih pred epidemijo morda niso opazili (Pavlič, 2020).

Stiska otrok, ki so priče intimnopartnerskega nasilja v času Covid-19 epidemije, je bila še večja, saj ti otroci, podobno kot tudi drugi otroci, v času zaprtja države niso imeli dostopa do drugih socialnih virov (babic in dedkov, učiteljev in svetovalnih delavk, sošolk in sošolcev), kar bi jih sicer vsaj malo razbremenilo stisk, ki so jih doživljali doma (Pavlič, 2020).

Otroci so pogostejše priče nasilja in/ali naraščanja napetosti zaradi obveznega bivanja v družini (European Alliance for hope and empowerment, 2020). Študije o duševnem in psihološkem vplivu kažejo negativne učinke na otroke. V običajnih okoliščinah so otroci v 80 % primerov družinskega nasilja priče in/ali so žrtve nasilja. V okoliščinah večtedenskega skupnega bivanja v stanovanju ali hiši, ne da bi se bilo treba odpeljati drugam, je več kot verjetno, da se bo ta odstotek povečal (European Alliance for hope and empowerment, 2020).

1.3 Ustanove, ki pomagajo ženskam, ki so žrtve nasilja – dostopnost in odprtost institucij v času Covid-19 epidemije

V času epidemije Covid-19 lahko okoliščine, zaradi vladnega ukrepa omejenega gibanja, dodatno poglobijo stisko ter občutek nemoči ali občutek omejen možnosti za umik. Preprečevanje nasilja v družini ostaja tudi v tem obdobju prednostna naloga vseh organov

države in organizacij, ki delujejo na tem področju. **Država zagotavlja nemoteno delovanje vseh sistemov, usmerjenih v preprečevanje nasilja v družini, ne glede na okoliščine, ki so vezane na epidemijo** (Mijatović, Šraj, Pelc in Štirn, 2020). Tako v prvem kot v drugem valu epidemije se je število klicev na SOS telefon zmanjšalo, a številne žrtve niso mogle poklicati pomoči, pravi Plaz (2020). Avtorica pravi tudi, da žrtve močneje dvomijo v to, ali so zmožne zapustiti partnerja.

Policija deluje v času epidemije nemoteno, odziva se na vse klice in prijave zaradi nasilja v intimnopartnerskih odnosih in sodeluje z drugimi institucijami (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2020). Prav tako strokovna pomoč ob nasilju na enotah centrov za socialno delo deluje tudi v času epidemije nemoteno, žrtvi nasilja nudijo celostno pomoč in podporo ob nasilju v družini in v intimnopartnerskih odnosih. Skupaj z žrtvijo nasilja naredijo varnostni načrt in načrt pomoči. V kolikor potrebuje žrtev umik v varno okolje, ji pri tem pomagajo, pomoč pa nudijo tudi povzročiteljem nasilja (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2020).

Varne hiše v času epidemije delo opravljajo kot običajno, vendar prilagojeno trenutnim ukrepom zaradi Covid-19 (fizična distanca, nošenje mask idr.). Vsebina svetovalnih pogovorov, ki se primarno nanašajo na nasilje v intimnopartnerskih odnosih, je prav tako usmerjena v aktualno situacijo, v smislu razbremenjevanje občutkov strahu pred negotovo prihodnostjo, nemoči, jeze, večje zaskrbljenosti za lastno zdravje in zdravje otrok (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2020).

Tudi materinski domovi in krizni centri delo opravljajo nemoteno in kot običajno. Sprejemajo matere z otroki, nosečnice, porodnice in samske ženske, ki so se znašle v trenutni ali dalj časa trajajoči stiski zaradi intimnopartnerskega nasilja (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2020).

Zaradi epidemije Covid-19 so na spletni strani Društva za nenasilno komunikacijo (2020) objavili, da so se že od decembra 2020 začele odpirati telefonske linije, ki delujejo 24 ur. Ena izmed njih se je odprla 1. januarja 2021 in sicer SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja. Za svetovanje tako lahko pokličemo 24 ur na dan, vse dni v tednu, na anonimno in brezplačno telefonsko številko. Društva so delovala bolj kot ne na daljavo, saj so morali prekiniti izvajanje skupin za samopomoč in izvajati predpisane ukrepe za zaježitev širjenja okužb pri samih nastanitvah v varnih prostorih (Zavod Emma, 2021). Zavod Ženska svetovalnica, pa še dodaja, da ženske in otroci, ki jim grozi nasilje, potrebujejo njihovo takojšnjo pozornost. Zato bi morala biti pomoč ženskam žrtvam nasilja v ospredju pri delovanju vseh služb. Pomemben je hiter

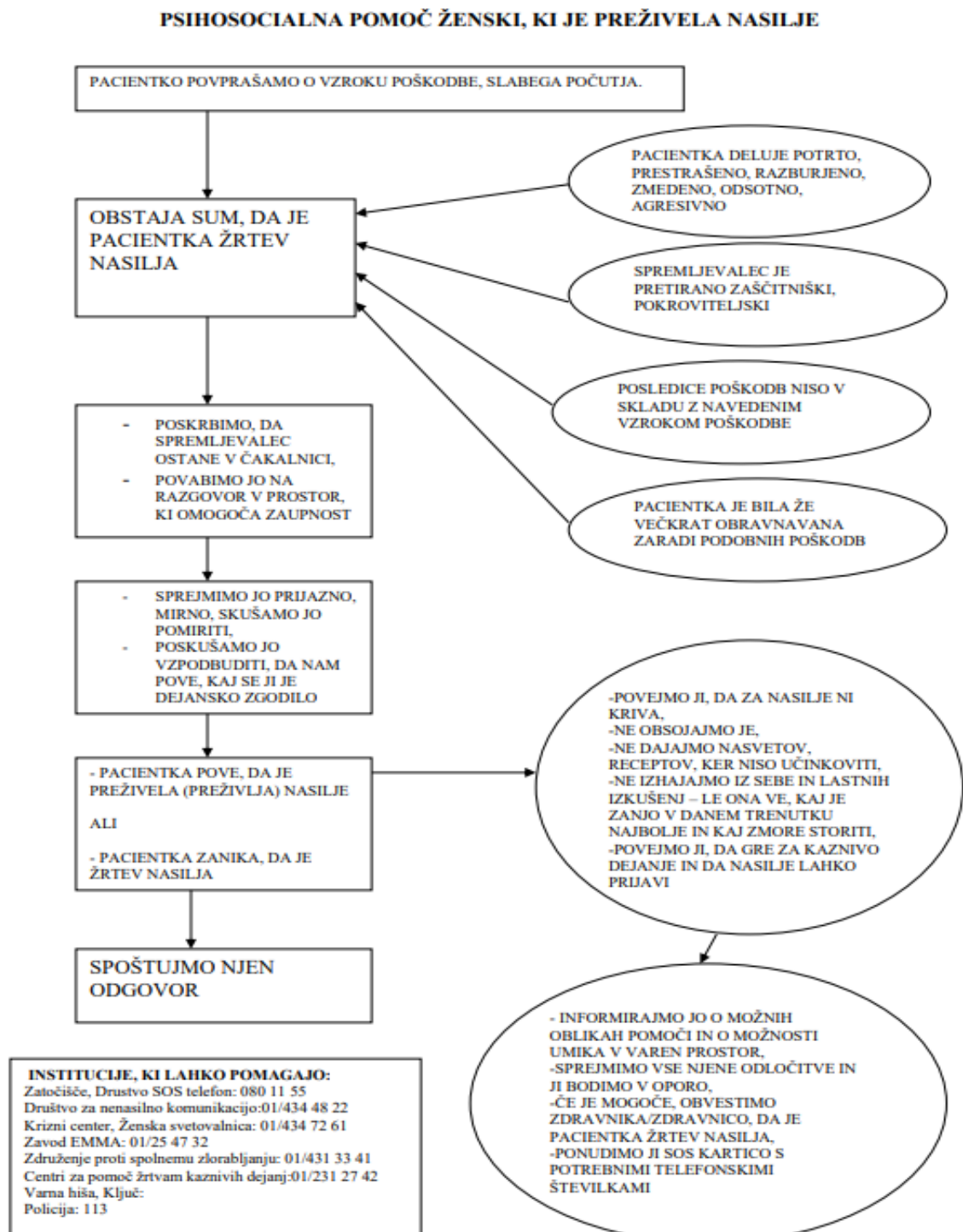
odziv policije, sodstva in centrov za socialno delo za zagotavljanje varnosti žrtve in takojšnje odločanje o varnostnih ukrepih ter koordiniranem delovanju. Prioriteta, pri izbiri varnostnih ukrepov za zaščito, bi morala biti umik povzročitelja iz »varnega mehurčka« (Zavod Ženska svetovalnica, 2021).

Kako so med epidemijo dostopne in kako delujejo ustanove, kjer pomagajo žrtvam nasilja, je ob prvem valu epidemije Covid-19 preverjal tudi Varuhov Center za človekove pravice. Ugotovil je, da so bile žrtvam vseskozi ustanove dostopne, a so se le-te soočale s pomanjkanjem prostorskih možnosti in kadra za izvedbo izolacije ali karantene ter drugimi izzivi. Pogrešali so dostopnost izvajanja testiranja na Covid-19, v začetku epidemije tudi zaščitne opreme, srečevali so se s težavami pri organiziranju prevozov uporabnic, saj javni promet ni deloval, ogromno časa pa so posvečali tudi razbremenjevanju duševnih stisk uporabnic (Varuh človekovih pravic, 2020).

1.3.1 Pomembnost nudenja pomoči, kljub epidemiji Covid-19

Žrtve pogosto leta in leta ne spregovorijo o svoji izkušnji nasilja. Zato je še posebej pomembno, kakšen je odziv tistega ali tiste, ki se ji žrtev končno le zaupa (Horvat, Plaz in Veselič, 2014). Avtorice Mijatović, Pelc, Šraj in Štirn (2020) v svojem prispevku pišejo o tem, kako se moramo odzvati, kadar izvemo za nasilje v družini. Ko dobimo informacijo o tem, da oseba s strani drugega družinskega člana doživlja kakršno koli obliko fizičnega, psihičnega, ekonomskega, spolnega nasilja ali zanemarjanja, smo dolžni o tem takoj obvestiti pristojni center za socialno delo. Nasilja ne prijavljamo, če odrasla žrtev temu izrecno nasprotuje in če ne gre za sum storitve kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti (Mijatović, Pelc, Šraj in Štirn, 2020).

Zbornica – Zveza in Zdravniška zbornica Slovenije (2019) je v svojem prispevku pripravila ključne podatke, kako se moramo vesti in kako moramo ukrepati, če pridemo v stik z žrtvijo nasilja. Postopki so razvidni iz Tabele 1.

Ko zaščitimo žrtev in je ta na varnem, še ne pomeni, da smo jo popolnoma rešili iz nasilnega življenja. Moramo se zavedati, da je bila izkušnja za žrtev nasilja zelo težka, zato lahko le-ta povzroči travmo. Travmatski dogodek avtorici Mikuš Kos in Slodnjak (2000) razlagata kot dogodek ali dogajanje, katerega stvarne razsežnosti po svoji naravi ali svoji intenziteti presegajo običajna stresna doživetja in pri skoraj vseh ljudeh povzročajo grozo, psihofiziološke motnje in trpljenje. Mikuš Kos (2001) ugotavlja tudi, da gre za doživetje izjemno ogrožajoče situacije, ki prekine posameznikovo obvladovanje sposobnosti in zmogljivosti ter povzroči občutek popolne nemoči.

Med travmatske dogodke Mikuš Kos in Slodnjak (2000) štejeta: posameznik kot žrtev fizičnega nasilja, spolne zlorabe, kot priča družinskega nasilja, posilstva, uboju, samomoru in kot žrtev ali priča v družinskem nasilju. Herman Lewis (1997) pravi, da se travmatske reakcije razvijejo iz občutka nemoči – v situaciji, kjer odpor in pobeg nista mogoča, človek postane preobremenjen in neorganiziran, kar se kaže v spremembi človekovega mišljenja, čutenja in delovanja. S travmo se vsaka ženska spopada na svoj način, nekatere začnejo z jemanjem mamil, pitjem alkohola, kajenjem in prenašanjem (Office on Women's Health, 2020). K travmi pa Office on Women's Health (2020) dodaja še depresijo in tesnobo, ki se lahko kaže kot splošna tesnoba glede vsega ali pa kot nenaden napad močnega strahu. Anksioznost se lahko sčasoma poslabša in ovira žrtvino vsakdanje življenje.

Poleg travmatskih učinkov nasilja nad žensko moram omeniti tudi kratkoročne fizične učinke, kot so modrice, ureznine, zlomljene kosti ali poškodbe organov in drugih delov telesa (Office on Women's Health, 2020). Office on Women's Health navajajo tudi dolgoročne fizične učinke pri ženskah, kot so artritis, astma, kronična bolečina, prebavne težave, kot so razjede na želodcu, težave s srcem, sindrom razdražljivega črevesa, nočne more in težave s spanjem, migrenski glavoboli, spolne težave, kot so bolečine med seksom, stres, težave z imunskim sistemom.

V prilogi 9.4 si lahko preberete tudi koristne povezave o usmerjanju oseb, ki doživljajo nasilje. V tabeli so naštetih krizni centri v Sloveniji, varne hiše, sezname vladnih in nevladnih organizacij, ki delujejo na področju nasilja.

1.3.2 Zakonodaja, po kateri se morajo ustanove ravnati

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND: Ur. List RS, št. 16/2008) opredeljuje naloge, ki jih imajo državni organi in organizacije ob obravnavi nasilja v družini:

Center za socialno delo ob pridobitvi informacije o nasilju skrbno preuči informacije o primeru ter izdela načrt obravnave, ki je usmerjen v odpravo neposredne ogroženosti in skrb za žrtvino dolgoročno varnost. Odpravlja vzroke oziroma okoliščine, v katerih prihaja do nasilja, prek reševanja njenih socialnih in materialnih pogojev bivanja. Center za socialno delo posebej skrbno obravnava primere nasilja, kjer je žrtev nasilja otrok ali mladostnik. Še posebej visoko strokovno občutljivost in izkušnost s specifičnimi znanji se od strokovnjaka pričakuje pri obravnavi suma spolne zlorabe (Zakon o preprečevanju nasilja, 2008).

Center za socialno delo lahko v okviru obravnave skupaj z žrtvijo oblikuje načrt pomoči, kadar je za vzpostavitev varnega okolja žrtve potrebno dlje časa trajajoče ukrepanje oziroma je potrebnih več ukrepov pomoči. Načrt pomoči se pripravi v okviru multidisciplinarnega tima, ki ga skliče center za socialno delo ter vanj vključi vse organe in organizacije, ki so pomembni pri izvajanju nadaljnjih ukrepov za zaščito osebe, ki doživlja nasilje (policija, vzgojno-izobraževalne institucije, nevladne organizacije, zdravstvene ustanove, krizni centri, varne hiše, materinski domovi ipd.) (Zakon o preprečevanju nasilja, 2008).

Center za socialno delo v obravnavo vključi tudi povzročitelja nasilja, mu ponudi psihosocialno pomoč ter ga usmerja v ustrezne socialno-varstvene, izobraževalne, psihosocialne ali zdravstvene programe, ki jih izvajajo organi in organizacije ter nevladne organizacije. Center pri izvajalcu programa iz prejšnjega stavka preveri udeležbo povzročitelja na napoten program. Neudeležba ali neredno obiskovanje programa, v katerega je bil povzročitelj nasilja napoten, pomeni oteževalno okoliščino za povzročitelja nasilja (Zakon o preprečevanju nasilja, 2008).

Policija v skladu s svojimi pooblastili posreduje ob izvajanju nasilja v družini. V nujnih primerih, ko gre za nasilje v družini, policija samostojno izreče prepoved približevanja, da zagotovi varnost žrtvi in prepreči nadaljnje nasilje. O izrečenem ukrepu obvesti tudi center za socialno delo ali o tem obvesti regijsko interventno službo centra za socialno delo, ki deluje izven poslovnega časa centra. Ukrep prepovedi približevanja policist izreče najprej ustno, nato pa v šestih urah izda pisno odredbo – prvi izrek prepovedi velja skupno 48 ur. Zakonitost in

pravilnost izrečenega ukrepa samodejno preveri tudi preiskovalni sodnik (sodišče) ter o svoji odločitvi izda posebno odločbo. Če izrečeni ukrep policije potrdi, običajno podaljša njegovo veljavnost na skupno 10 dni (od prve ustne prepovedi policista). Če se kršitelj ne sme približati tudi vzgojno-izobraževalnemu zavodu, ki ga obiskuje otrok ali mladoletnik, policija seznani tudi vodstvo zavoda s trajanjem ukrepa prepovedi in drugimi podatki, pomembnimi za zaščito otroka ali mladoletnika. Policijska prepoved približevanja zajema še prepoved nadlegovanja žrtve po komunikacijskih sredstvih. Ob izreku tega ukrepa mora kršitelj takoj zapustiti kraj bivanja, policistom pa izročiti tudi ključe prebivališča, v katerem živi skupaj z žrtvijo. Ob neupoštevanju odredbe policisti kršitelja odpeljejo s kraja bivanja (Zakon o preprečevanju nasilja, 2008).

Policija žrtvi na njeno prošnjo zagotovi varnost ob vstopu v stanovanjske in druge prostore, v katerih žrtev prebiva oziroma jih ima v uporabi, da lahko vzame stvari, ki so potrebne za zagotavljanje njenih osnovnih življenjskih potreb in osnovnih življenjskih potreb njenih otrok ter stvari, ki jih potrebuje za opravljanje svojega dela (Zakon o preprečevanju nasilja, 2008).

Sodišče lahko na podlagi okoliščin izvajanja nasilja izvede ukrepe za zaščito osebe, ki doživlja nasilje (Zakon o preprečevanju nasilja, 2008).

Med ukrepe sodišča sodijo:

- ukrepi zaradi nasilnih dejanj: prepoved vstopa v stanovanje; prepoved zadrževanja v bližini bivališča žrtve nasilja, približevanje krajem, kjer se žrtev pogosto zadržuje; prepoved navezovanja stikov na kakršenkoli način; prepoved srečevanja; prepoved objavljania osebnih podatkov žrtve; odločitev o prepustitvi stanovanja v skupni uporabi;
- napotitve v programe: sodišče lahko povzročitelja nasilja napoti v ustrezne socialno-varstvene, izobraževalne, psihosocialne in zdravstvene programe, ki jih izvajajo organi in organizacije ter nevladne organizacije;
- ukrepi za zagotavljanje varstva otrok: prepoved prehoda državne meje z določeno osebo; odvzem osebnega dokumenta otroku, prepoved izdaje osebnega dokumenta otroku, odločitev o nujnem zdravniškem pregledu otroka ali zdravljenju otroka (Zakon o preprečevanju nasilja, 2008).

Služba za koordinacijo in pomoč žrtvam vključuje **interventno službo in krizne centre**. Interventna služba deluje v času izven poslovnega delovnega časa centrov za socialno delo ter ob dela prostih dneh (prazniki, vikendi). Interventna služba posreduje v vseh nujnih in neodločljivih primerih na podlagi obvestila policije, in sicer v primerih ogroženosti otroka, zaznanega nasilja v družini, kadar oseba, ki nima popolne poslovne sposobnosti, ostane brez varstva in oskrbe ali gre za starejšo osebo, ki je brez svojcev in se znajde v hudi stiski (Zakon o preprečevanju nasilja, 2008).

Krizni centri se delijo na krizne centre za žrtve nasilja (za matere z mladoletnimi otroki) ter krizne centre za otroke in mladostnike. Krizni centri delujejo 24 ur dnevno ter nudijo možnost zaščite, kadar je potreben takojšen umik osebe oziroma več družinskih članov iz okolja bivanja. Namestitev v kriznem centru traja do tri tedne, v izjemnih primerih pa je mogoče namestitev tudi podaljšati. Krizni centri za otroke in mladostnike so namenjeni otrokom in mladostnikom od 6. do 18. leta starosti, ki se znajdejo v stiski, zaradi katere je nujna izločitev iz okolja, v katerem bivajo. Krizni center za otroke (KCO) Palčica v Grosupljem je namenjen najmlajšim, v starosti od 0 do 6 let. V krizne centre se po pomoč zatečejo otroci in mladostniki, ki so v kakršnikoli stiski, ki je v domačem okolju ne morejo razrešiti. Po namestitvi v krizni center je mogoča namestitev v **varno hišo**, kjer je mogoča dolgotrajnejša namestitev osebe. V času namestitve v varne hiše je osebam, ki doživljajo nasilje, na voljo konstantna psihosocialna pomoč, usmerjena v ponovno ureditev življenjskih razmer (Zakon o preprečevanju nasilja, 2008).

Nevladne organizacije izvajajo programe psihosocialne pomoči in podpore tako osebam, ki doživljajo nasilje, kot tudi povzročiteljem nasilja. V okviru svoje dejavnosti nudijo žrtvam pomoč, pravno svetovanje, informacije o zaščiti, v skladu s svojimi dejavnostmi pa lahko žrtvi nasilja nudijo tudi spremljanje v postopkih obravnave nasilja (na sodiščih, na centru za socialno delo idr.) (Zakon o preprečevanju nasilja, 2008).

2. Formulacija problema

Po temeljiti proučitvi tem za moje diplomsko delo sem ugotovila, da je že veliko raziskanega na področju nasilja, kot tudi nasilja v družini ter nasilja žensk. Kljub temu menim, da je zelo malo raziskanega na področju nasilja v času Covid-19. V preteklem letu smo se v državi večina časa ukvarjali z epidemijo. Zdi se, da smo v skrbi na zdravje pozabili na vse preostale družbene težave, zato smo tudi priča porastu nasilja nad ženskami. Epidemije so za žrtve nasilja v družini še posebej problematične, saj povzročijo posledice, kot je na primer omejitev gibanja prebivalstva, ki je trenutno v veljavi tudi v Sloveniji. To pomeni, da so lahko žrtve pogosto ujete v istem prostoru s povzročiteljem nasilja brez možnosti izhoda iz stiske (Guna, 2020).

Stopnjevanje nasilja nad ženskami v intimnopartnerskih odnosih je posledica stresa ter večanja gospodarskih kriz in manjšega dostopa do storitev pomoči (Konornamigracije, 2021). Izbruh pandemije je prizadel skoraj vse države po vsem svetu, kar je povzročilo pomemben negativni učinek v zvezi z zdravstvenimi, ekonomskimi in socialnimi vidiki. V tem okviru, ki predstavlja dolgotrajnejšo zdravstveno in socialno krizo kot večina doslej preučevanih, lahko upravičeno pričakujemo, da so poročila intimnopartnerskega nasilja celo večja od tistih, ki smo jih videli ob prejšnjih naravnih katastrofalnih dogodkih (Viero, Barbara, Montisci, Kustermann in Cattaneo, 2021). Omenjeni avtorji so prav tako v svoji študiji ugotovili, da slogan »ostani doma, reši življenje«, ki se pogosto uporablja za zaščito ljudi pred okužbo Covid-19, postane paradoks v okviru nasilja v družini. V zvezi s tem lahko storilci intimnopartnerskega nasilja izkoristijo omejitve glede Covid-19, ki so jih uvedle številne države, da bi povečali svojo moč in nadzor nad ženskami, ki so prisiljene preživljati svoj čas doma, popolnoma osamljene in brez ustrezne pomoči, kar pa seveda pomeni povečano število nasilnih dejanj (Viero, Barbara, Montisci, Kustermann in Cattaneo, 2021).

Pri obravnavi intimnopartnerskega nasilja pa ne smemo pozabiti tudi otrok, ki so še bolj izpostavljeni pričevanju nasilja kot kadar koli prej. Zaradi vseh zapor v povezavi s Covid-19 so matere še težje kot pred pojavom epidemije prikrile nasilje svojim otrokom (Edwards, 2021). Avtorica ugotavlja, da so bili otroci odrezani in izolirani od šole, učiteljev, šolskih svetovalcev in oseb, ki jim poleg staršev najbolj zaupajo. Edwards (2021) ugotavlja, da so študije pokazale, da se je prisotnost otrok v policijskih poročilih o nasilju v družinah, med aprilom in junijem lani, povečalo za 29,4 % v primerjavi z enakim obdobjem leta 2019.

Vse več tujih avtorjev, med njimi Edwards (2021) in Mlambo-Ngcuka (2020), epidemijo Covid-19 imenujejo »Epidemija Sence« saj je zaradi epidemioloških razmer vse težje priti do pomoči, ki jo žrtve nasilja potrebujejo. Ker se pandemija Covid-19 nadaljuje, bo število nasilja verjetno naraščalo z večkratnimi vplivi na dobro počutje žensk, njihovo spolno in reproduktivno zdravje, njihovo duševno zdravje in njihovo sposobnost sodelovanja in vodenja pri okrevanju naše družbe in gospodarstva (Mlambo-Ngcuka, 2020).

V raziskovalnem delu naloge bom raziskovala intimnopartnersko nasilje nad ženskami v času Covid-19, zaradi katerega je sledilo zaprtje države. V tem kontekstu me bo zanimalo tudi naslednje; tema otroka kot pričevalca intimnopartnerskemu nasilju nad mamo, odziv inštitucij na potrebe žensk, žrtv v intimnopartnerskem nasilju in izboljšave na področju hitrosti odziva inštitucij na potrebe žensk, ki so se znašle v omenjeni situaciji. Raziskala bom torej podatke, ki bodo pomagali izboljšati dostopnost ženskam, žrtvam nasilja do pomoči, podpore in varnega prebivališča, tudi v kriznih razmerah, kot je zaprtje države zaradi epidemije.

2.1 Raziskovalna vprašanja

Glavna raziskovalna vprašanja, na katera bom odgovorila, so:

NASILJE V INTIMNOPARTNERSKEM ODNOSU

- Kakšno nasilje so ženske doživljale v času zaprtja države zaradi Covid-19?
Podvprašanja: Kolikšen je bil obseg tega nasilja? Kdaj ga je bilo največ? Kdaj je eskaliralo? Kdo je bil povzročitelj?

NAČIN POMOČI:

- So ženske poiskale takojšnjo pomoč ali so morale čakati do preklica karantene?
Podvprašanje: Ali so bile inštitucije, ki se ukvarjajo s preprečevanjem nasilja (CSD, varne hiše ipd.) dostopne za ženske žrtve nasilja tudi v času zaprtja države zaradi Covid-19?

ZNANJE IN IZKUŠNJE ŽRTEV:

- Kakšno znanje ali informacije so imele ženske v zvezi z možnostjo pomoči na področju pomoči žrtvam nasilja? Podvprašanja: Kako so vedele, kam se zateči po pomoč? Kdo jim je pomagal glede iskanja pomoči?
- Kakšne izkušnje so imele ženske z nasiljem pred pojavom Covid-19?

OTROCI, KI SO PRIČE NASILJA

- Je bil po opažanjih ženske žrtve otrok v času karantene večkrat priča nasilju nad žensko (mamo) kot pa pred karanteno in na kakšne načine (vedenja in čustvovanja otroka, je otrok govoril ali je bil tiho)? Je po mnenju mame otrok izkazoval posledice izpostavljenosti intimnopartnerskemu nasilju?

NAČRTI ZA PRIHODNOST

- Kakšne načrte imajo ženske žrtve nasilja, zdaj ko so si poiskale pomoč? Podvprašanje: Kje iščejo podporo in pomoč v zvezi s preteklo izkušnjo nasilja – tako zase kot tudi za otroka?

3. METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, saj sem zbirala besedne opise raziskovane teme. Primarno gradivo moje raziskave so pričevanja mojih sogovornic o njihovih izkušnjah nasilja in o vrsti prejete pomoči. Raziskava je empirične narave, saj sem s spraševanjem pridobivala podatke o raziskovani temi, kar pomeni, da sem pridobivala novo in neposredno izkustveno gradivo (Mesec, 2009).

3.2 Merski instrument in viri podatkov

Vir podatkov je vodilo za intervju, kot metodo zbiranja podatkov pa sem uporabila polstrukturiran intervju (Mesec, 2009). Vprašalnik je sestavljen iz približno enajstih odprtih vprašanj in je anonimne narave. Intervjuje sem ponavljala toliko časa, dokler nisem prišla do teoretične zasičenosti podatkov.

3.3 Populacija in vzorčenje

Mojo populacijo sestavljajo žrtve intimnopartnerskega nasilja v času zaprtja države zaradi epidemije Covid-19 v letu 2020. Pri svoji raziskavi sem se omejila na vzorec izbranih žensk, ki živijo v Sloveniji. Vzorec 6 žensk, ki so (bile) žrtve intimnopartnerskega nasilja, je bil neslučajnostni, in sicer priročni. Do sodelujočih v raziskavi sem prišla na dva načina: na socialnem omrežju Facebook

sem objavila zapis, da raziskujem intimnopartnersko nasilje nad ženskami v času Covid-19 in zaprtja države ter v okviru raziskovanja iščem ženske z izkušnjo intimnopartnerskega nasilja v tem času. Pisala sem tudi v različne varne hiše s prošnjo, da mi pomagajo priti v stik z ženskami, ki so imele oz. imajo tovrstno izkušnjo in bi jo bile pripravljene deliti z menoj.

3.4 Zbiranje podatkov

Podatke sem zbirala preko intervjujev na daljavo meseca oktobra in novembra 2020. Čas intervjuja je bil odvisen od intervjuvank (glede na to, koliko so želele zaupati in glede na njihovo časovno omejenost). Intervjuje sem zbrala sama preko aplikacije Zoom in nekatere intervjuje tudi s predhodnim dovoljenjem zvočno posnela. Trajali so približno pol ure, a vseh vsebin pogovora nisem uporabila za nadaljnjo analizo, kajti nekatere teme niso bile ključne za mojo raziskavo ali pa so intervjuvanke izrazile željo, da nekatere podatke izpustim.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Obdelava podatkov, zbranih z intervjuji, je kvalitativna, in sicer po metodi kodiranja. Zbrano gradivo so dobesedni prepisi relevantnih delov zvočnih posnetkov ali moji zapisi po spominu (v primeru, da vprašane niso odobrile snemanja). Intervjuje sem označila s črkami od A do F, jih oštevilčila po vrstnem redu izjav in nato zbrane odgovore oziroma izjave shematizirala v razpredelnico, kjer sem vsaki pripisala kategorijo, pojem in temo. Celotna obdelava podatkov se nahaja v prilogi, v rezultatih pa navajam odgovore, ki se pojavljajo več kot enkrat.

4. REZULTATI

Rezultate predstavljam po posameznih temah, ki sem jih določila v postopku kodiranja. V razpravi bom rezultate povezala s prebrano relevantno literaturo in zaključila s sklepi, do katerih sem prišla s pomočjo pričujoče kvalitativne raziskave.

4.1 Vrsta nasilja

Danes se različnih vrst nasilja zelo dobro zavedamo, a ponekod še vedno odkrivamo, da partnerke tovrstnega dejanja ne pojmujejo kot nasilja, ampak samo kot izpad jeze, ki ga lahko opravičimo. Prva vprašanje je bilo: »Kakšno nasilje so ženske doživljale v času zaprtja države zaradi Covid-19?« Pričakovala sem, da bo prevladovalo fizično in psihično nasilje, saj ga kot družba že zelo dobro poznamo.

Na to vprašanje mi je večina intervjuvank odgovorilo, da so v omenjenem času doživljale tako fizično kot psihično nasilje. C1: *»Nasilje je bilo sprva fizično (lasanje, brcanje in vlečenje za ušesa), potem pa, ko sem mu zagrozila s policijo, pa je postalo dosti bolj psihično.«* D1: *»V času zaprtja sem doživljala predvsem fizično nasilje. Kasneje se je vse to prelevilo še v psihično nasilje, saj mi je grozil, da bo zaradi mene pretepel še sinove.«*

Le ena od šestih intervjuvank je dejala, da jo je partner, poleg izvajanja fizičnega in psihičnega nasilja, tudi zlorabljal. Tukaj intervjuvanka izpostavi tudi lastno nevednost, da lahko mož posili ženo. Živela je namreč v prepričanju, da naj bi bila spolna razpoložljivost dolžnost žene. Ko se je začelo po spletu pisati tudi o tej vrsti nasilja, je kar hitro ugotovila, da je tudi ona včasih prisiljena k seksu. B1: *»Na začetku zaprtja sem doživljala psihično nasilje, šele kasneje se je to nasilje stopnjevalo v fizično nasilje in dokler nisem izvedela, da lahko mož posili ženo, tudi spolno nasilje.«*

4.2 Obseg nasilja

Moje drugo vprašanje se je glasilo: *»Kolikšen je bil obseg tega nasilja?«* Intervjuvanke so bile v odgovorih zelo enotne. A2: *»V času prvega zaprtja v marcu se je nasilje stopnjevalo in ga je bilo dosti več, kot pa ko karantene ni bilo. Mislim, da zaradi tega, ker si je mislil, da itak ne morem nikamor in ne bom zato nikomur povedala.«* E2: *»Največ nasilja je bilo po enem tednu karantene. Nasilje se je v bistvu stopnjevalo. Ko so zaprli državo, je bilo nasilja najmanj, mogoče enkrat na dan. Kasneje pa se je nasilje prelevilo v večkrat na dan, niti spati nisem mogla, ker je včasih nasilen postal tudi, ko sem spala.«*

4.3 Strategije samopomoči

Manjšina intervjuvank je dejala, da sama sebi pomaga na način, da se nenehno prilagaja svojemu partnerju; s tem da je kosilo vedno kuhano, da je stanovanje pospravljeno, da se ne krega z njim in da je ves čas tiho. Intervjuvanka A4 je to ubesedila tako: *»Ker se nisem več varno počutila doma, sem se včlanila v klub borilnih veščin, kjer sem spoznala izjemne ljudi, katerim sem tudi prvič povedala za svoje težave. Čez čas sem se tudi naučila, kako stvar obvladovati. Ves čas sem bila tiho, ker če sem kaj narobe rekla, se je takoj ujezil, zato sem raje tiho pa se pogovarjam s prijateljicami po telefonu, ko njega ni doma, kot pa da se spet spreva in on ponori. Potrudila sem se, da je kosilo bilo zmeraj kuhano, ko je prišel iz službe, in vse pospravljeno. Vsi ti dejavniki bi ga samo še bolj spravljali v slabo voljo.«* in B3: *»Sama sem si pomagala na tak način, da sem poskušala narediti vse, kar mi je rekel, tiho govoriti in se mu*

zelo prilagajati. Če sem na primer rekla, da mi danes ni do seksa, sem jo takoj dobila, je rekel, da me bo mogoče to kaj izučilo. Zato sem pač delala to, kar mi je rekel. Čez čas sem že vedela, kdaj je imel slab dan v službi, da smo se z otroci umaknili v otroško sobo in se tam igrali.»

4.4 Dostopnost inštitucij v času zaprtja

Naslednje vprašanje se je navezovalo na odprtje oz. zaprtje inštitucij v času epidemije in na pomoč, ki so jo žrtve nasilja med zaprtjem tudi poiskale. Dobila sem zelo različne odgovore. Dve intervjuvanki sta dejali, da si med zaprtjem države nista poiskali pomoči in sta raje počakali, da se epidemija konča. Tri intervjuvanke so dejale, da so si med zaprtjem poiskale pomoč na Centru za socialno delo, kjer so takoj ukrepali. Ena od intervjuvank pa si je pomoč poiskala kar v varni hiši. Prišla sem tudi do zelo pomembne ugotovitve, in sicer, da je večina intervjuvank bilo skeptičnih glede delovanja inštitucij v času Covid-; E3: *»Ko se je nasilje začelo tudi ponoči in ker z otrokom nisva mogla spati, sem spoznala, da ne morem več tako naprej, zato sem si pomoč poiskala kar med karanteno. Bila sem sicer v dvomih, katere sploh delajo in katere ne, vendar sem ugotovila, da kjer koli bi si poiskala pomoč, vsepovsod bi me sprejeli. Poskusila na CSD-ju in dobila takojšnjo pomoč.«* in F5: *»Žal nisem vedela, da si lahko pomoč najdem tudi med karanteno, zato sem počakala do preklica zaprtja. Vsi mediji so objavljali, da naj ostanemo doma, zaradi tega da ne okužimo ali dobimo okužbo od katerega koli drugega, zato sem se odločila, da raje počakam na preklic karantene in si takrat poiščem pomoč. So pa kasneje mediji začeli oglaševati o pomoči žrtvam nasilja, ampak po mojem mnenju prepozno, saj je takrat bilo tudi veliko umorov in mislim, da če bi to že prej oglaševali, se bi tudi umorov zgodilo manj.«*

Med odgovori se je pojavila tudi zelo pomembna tema, in sicer policijski odzivi na potrebe žrtev. Ženski žrtvi nasilja policija najprej ni verjela, kasneje pa so se ji ukrepi policije, kot so odstranitev partnerja le za 24 ur, zdeli preveč nevarni; B4: *»En dan, ko je moral nekaj uredit na firmo sem skočila na policijo in jim vse povedala, a dobila sem odgovor »Ja gospa, pa ste prepričani, da ne pretiravate, mogoče pa je prišlo samo do nekega nesporazuma.«* »Nisem imela nobenih vidnih modric kot dokazno gradivo, da bi mi lahko policaji verjeli. Povedali so mi sicer vse, kar bi lahko naredili, ampak vse, kar so mi predlagali, bi ga čez čas spet spustili zraven mene in otroka. Poklicala sem številko od varne hiše pri nas, ki sem jo našla na TV, kjer so mi takoj verjeli in me sprejeli vanjo.«

4.5 Znanje o pomoči

Vse intervjuvanke, razen ene, so odgovorile, da imajo znanje, kako si poiskati pomoč in vedo, kam se zateči. Vendar si kljub znanju vse intervjuvanke niso poiskale pomoči takoj; npr. A6 je rekla: *»Vem, da so na internetu vse številke o varnih hišah in vem, da obstajajo ljudje, ki pomagajo takim, kot sem jaz, čeprav nisem 100 %, da obratujejo zdaj med popolnim zaprtjem države, a se žal za tovrstno pomoč nisem odločila.«* Oseba D pa je bila tujka in ni vedela, katere institucije sploh pri nas delujejo, katere so odprte in h katerim se lahko zateče, ne da bi jo potem spet poslali domov, saj bi to zanjo pomenilo nevarnost. Intervjuvanka D4: *»Nimam kaj preveč znanja glede nasilja in pomoči. Vedela sem samo, da se na CSD-ju s tem ukvarjajo in da jih moram obiskati.«* Dodala je, da v Sloveniji primanjkuje oglaševanje različnih oblik pomoči za tujce, saj kot je sama tudi povedala, ni vedela, ali pomoč nudijo tudi tujim državljanke.

4.6 Izkušnje z nasilje pred pojavom Covid-19

Tudi pri tem vprašanju so bile intervjuvanke zelo enotne. Vse so dejale, da se je nasilje dogajala že pred pojavom Covid-19, vendar se je med epidemijo nasilje stopnjevalo. Zanimivo je dejstvo, da se je nasilje pri vsaki izmed žrtev dogajalo že prej, a nobena izmed njih ni poiskala pomoči prej, ampak šele med zaprtjem ali pa po končanem zaprtju. Vse intervjuvanke so dejale, da se je pred zaprtjem države zaradi Covid-19 nad njimi izvajalo fizično nasilje, ena izmed njih je omenila tudi, da je zraven tovrstnega nasilja doživljala še psihično nasilje; F5: *»3 leta, takoj po rojstvu sina, je nad mano izvrševal psihično nasilje, zato sem vedno bila v dvomih, kako bom to dokazala, saj nisem imela fizičnih dokazov. Tu in tam pa je nad mano tudi dvignil roko. Kasneje je postal tudi bolj korajžen in si dan mano privoščil tudi kako večjo poškodbo, ampak so to predvsem bile skrite modrice za mojimi puloverji in hlačami.«*

4.7 Otrok, ki je priča nasilju

Dotaknila sem se tudi teme, ali so bili otroci priče nasilju med svojima staršema. Prva intervjuvanka še nima otrok, ostale so na to vprašanje lahko odgovorile. Večina intervjuvank imajo izkušnjo s tem, da je njihov otrok bil priča nasilju, vendar vedno, ko so posumile, da bo partner postal nasilen, so otroka zaprle v sobo ali pa se je otrok šel skrit sam. Intervjuvanka D je celo rekla, da je starejši otrok sodeloval v pretepu, saj je na tak način hotel zaščititi mamo; D6: *»Najstarejša sinova sta bila v nasilje vpletena tudi fizično, saj sta mi hotela pomagati. Najmlajši sin, pa se je vedno zaprl v sobo in ni nikoli bil tepen. Starejša otroka imata podporo pri svoji prijateljstvih, večinoma se o teh problemih pogovarjajo skupaj s prijatelji ali pa skupaj*

posegajo po alkoholu.» Intervjuvanka F mi je dejala, da je njen otrok bil vedno priča nasilju, a nikoli ni bil tepen; F6: *»Otrok je bil vedno prisoten, ko me je mož poniževal in zmerjal, pa vendar mislim, da se tega otrok ni tako zelo zavedal, saj je star komaj 3 leta in ni bil nikoli tepen.«*

4.8 Pomoč za otroka

Med samim zaprtjem je bilo težko poiskati pomoč, ne da bi to storilec izvedel ali opazil. Za otroka pa je bilo še težje, saj ni hodil v šolo in vrtec. Večina intervjuvank mi je dejala, da njihovi otroci niso poiskali pomoč, v mojem primeru so to vse intervjuvanke, saj ena izmed intervjuvank nima otrok. Otroci enostavno niso imeli svoje socialne mreže, h kateri bi se lahko zatekli in jim povedali o situaciji doma; B8: *»Moj otrok žal te možnosti ni imel. Vsi smo bili zaprti za štirimi stenami, ko pa je imela šolo na računalniku, pa si tega ni upala priznati pred celotnim razredom.«* Intervjuvanka D je dejala, da so starejši sinovi (mladostniki) imeli podporo pri svoji prijateljih, saj so se lahko čez zaprtje videli in družili; D7: *»Starejša otroka imata podporo pri svoji prijateljih, večinoma se o tem pogovarjajo ali pa se skupaj napijejo.«*

4.9 Načrti za prihodnost

Eno izmed vprašanj je bilo tudi, kakšne so njihove želje za prihodnost, kako želijo stvari urediti in kakšne imajo načrte, da to uresničijo. Do zasičenosti podatkov je prišlo pri odgovoru, da si bodo intervjuvanke poiskale novo službo, bodisi je še niso imele bodisi jo bodo zamenjale zaradi varnostih razlogov; C8: *»Moj načrt je, da najdem stanovanje za mene in sina. Kasneje si moram poiskati službo, najprej kot kaka čistilka ali pa kaj podobnega. Poskušala bom slediti svojim sanjam in postati računovodkinja.«* in D8: *»V prihodnosti se želim tudi jaz izseliti od doma in zapustiti moža. Tega za zdaj še nisem pripravljena, ker nimam svojega dohodka in malo me je sram, kaj bo naša vas rekla na to, da sem bila žrtev nasilja nad možem. Želim si poiskati svojo službo, da bom lahko skrbela za sinove, vsaj za najmlajšega.«* Manjšina intervjuvank je dejala, da si želijo novo stanovanje ter da si predvsem želijo mirno življenje. Ostali odgovori so bili še; zaključitev študija, večje stanovanje, izselitev iz skupnega stanovanja in odhod od partnerja..

4.10 Pomoč v času epidemije

Vse izmed intervjuvank so bile deležne psihološke pomoči. Večina intervjuvank je poiskala pomoč pri psihologu, ostale pa so bile deležne pogovora s socialno delavko in psihoterapevtom; A9: *»Na faksu imamo res dobre psihologe, ki so vzporedno tudi naši profesorji. Enemu, ki sem*

najbolj zaupala, sem mu napisala mail, da bi potrebovala pomoč. Dobila sva se po šoli, ko se je karantena končala.», B10: »V varni hiši sem spoznala psihologinjo, s katero govorim jaz in moja hči. Že sam pogovor mi veliko pomaga.« in E9: »Sama obiskujem psihoterapevko, s katero se pogovarjam in mi to zelo pomaga.«.

5. RAZPRAVA

Pomembna ugotovitev moje diplomske raziskave je, da sem v raziskavi potrdila navedbe iz znanstvene in strokovne literature o najbolj pogostih oblikah nasilja nad ženskami. V času zaprtja države zaradi epidemije Covid-19 se je v intimnopartnerskih razmerjih, ne le nadaljevalo, ampak celo stopnjevalo psihično in fizično nasilje nad ženskami. Raziskava tudi kaže na nepoznavanje pravic ženske pri spolnih aktivnostih s partnerjem. Gliha (2014) je v svojem delu ugotovila, da kadar ženska doživlja vse oblike nasilja s strani partnerja, ponavadi spolnega nasilja ne pojmuje kot posilstvo, saj so žrtve nasilja prepričane, da morajo biti svojemu partnerju ves čas razpoložljive.

Z raziskavo sem potrdila svoja pričakovanja, da so ženske tudi v času zaprtja države zaradi epidemije Covid-19 doživljale različne oblike intimnopartnerskega nasilja: fizično, psihično in tudi spolno nasilje. Gliha (2014) v svoji študiji ugotavlja, da je fizično nasilje ena izmed pogostih vrst nasilja, ki ga ženska doživlja. Prvo nasilno dejanje pa se zgodi takrat, ko njun odnos traja že dlje časa; npr. med prvo nosečnostjo, po poroki ali potem, ko partnerja zaživita skupaj. Drugo najbolj pogosto omenjeno nasilje v moji raziskavi je bilo psihično nasilje, za katerega pa v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (ZOND: Ur. List RS, št. 16/2008) piše, da je psihično nasilje ravnanje, s katerim povzročitelj nasilja pri družinskemu članu povzroči strah, občutek manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske (grožnje, ščuvanje otrok in drugih oseb, ustvarjanje sovražne klime, dolgotrajen molk idr.). Najpogostejša so groba verbalna dejanja, ki na kakršen koli način škodijo samopodobi. Horvat, Plaz in Veselič(2014) v svoji študiji ugotavljajo, da je psihično nasilje najpogostejša vrsta nasilja in se povezuje tako s fizičnim kot tudi s spolnim nasiljem.

Moja raziskava je torej pokazala, da se je nasilje stopnjevalo v času zaprtja države zaradi Covid-19. Epidemija je botrovala k temu, da se je ljudem drastično spremenilo vsakdanje življenje, npr. povečala se je raven stresa pri posameznikih in v družinah, nekateri posamezniki so se

soočali z večjim občutkom samote, drugi s stresom, povezanim z izgubo zaposlitve. Vse omenjene posledice pa so prispevale k temu, da se je nasilje v intimnopartnerskih odnosih povečalo. Slednje ugotavlja tudi Svetovna zdravstvena organizacija (World Health Organization, 2020), pri kateri poudarjajo, da lahko ukrepi za obvladovanje izrednih razmer, kot so npr. karantena, izolacija in socialna distanca, samo še povečajo tveganje in širjenje nasilja nad ženskami (World Health Organization, 2020). Vse intervjuvanke so poročale o svojih dvomih o delovanju inštitucij za pomoč žrtvam v nasilju med epidemijo, zato so nekatere počakale na preklic zaprtja, druge pa so se opogumile in si v tem obdobju poiskale pomoč. Direktorica Društva za nenasilno komunikacijo Zabukovec Kerin (2020) ugotavlja, da so se družine v času zaprtja precej zaprle. Tudi uporabnice, ki so že bile vključene v njihove programe, so za ta čas odložile reševanje situacije z nasiljem, saj je bilo preveč drugih aktualnih izzivov. Zdelo se jim je preveč nevarno, da bi v času, ko so pri gibanju omejene, reševale situacije s povzročiteljem, zato so se odločile, da bodo reševanje teh težav izvajale naknadno. Zato so imeli v društvu čez poletje velik naval in velik porast vključenih žrtev nasilja. Direktorica društva pravi, da so klicale ženske z zelo različnimi stiskami, nekatere je sprožila situacija, povezana s Covid-19, nekatere pa so bile nadaljevanje prejšnjih stisk, s tem da so bile zdaj uporabnice omejene glede načinov, kako jih reševati. Dotedanje strategije preživetja v novih razmerah izolacije niso več nujno delovale. To je prispevalo k povečanju zlasti nekaterih težav z duševnim zdravjem, veliko žensk pa je klicalo tudi zaradi strahov v povezavi s prihodnostjo, revščino, skrbjo za zdravje pa tudi zaradi osamljenosti (Zabukovec Kerin, 2020).

Moja raziskava je pokazala, da so nekatere ženske, ki so ostale doma s povzročiteljem nasilja, razvile strategije samopomoči, da so lahko nasilje čim bolj omejile. Večkrat in bolj pogosto kot pred epidemijo so čistile stanovanje, kuhale, bile tiho in niso izrazile svojih mnenj. Zabukovec Kerin (2020) ugotavlja, da uporabnicam, ki so večinoma bile žrtve nasilja v družini, ni bilo treba razvijati kreativnih načinov za preživljanje prostega časa, saj so bile izrazito bolj obremenjene kot sicer, se pravi, pred epidemijo. Dodatno so bile obremenjene z dodatnim delom s šolskimi otroki, ki jim je bilo treba dodatno pomagati (nov izziv je predstavljala sodobna tehnologija), strukturirati je bilo treba dan in čas otrokom ter hkrati skrbeti za obroke, ki so izpadli, saj ni bilo šole. Ženske žrtve nasilja so skoraj v celoti prevzele tudi skrb za vzdušje v družini – to je ponovno postala kar njihova »dolžnost«, njihova zadolžitev. Uporabnice, ki doživljajo nasilje, so govorile o tem, da vse, kar počnejo ves dan, delajo zato, da bi zmanjšale možnost, da bi povzročitelj nasilja izbruhnil nad njimi ali nad otroki. Nase so prevzele

odgovornost za njegovo počutje, za njegovo ravnanje – to so počele tako, da so sebe obremenile do meja zmožnosti (Zabukovec Kerin, 2020). Če se ženska odloči, da bo naredila vse, samo da prikrije nasilno dejanje svojega partnerja, mora v nasilnem odnosu razviti strategije pomoči (otrokom) in samopomoči, ki jih lahko označimo kot iznajdljivo, ustvarjalno in zdravo vedenje, ki ženski omogoči zdržati oziroma vztrajati v »nezdravi« situaciji (Poredoš, 2011). Zaviršek (1997) ugotavlja, da se strategije pomoči razvijejo iz nemoči, vsem strategijam pa je skupno to, da žrtev še naprej ostaja z nasilnim storilcem.

Svoje intervjuvanke sem povprašala tudi po njihovi oceni dostopnosti institucij in dobila zelo pomembne odgovore. Nekatere so si pomoč iskale med zaprtjem države, druge pa so počakale na odprtje, a kljub temu je večina dejala, da so bile negotove, ali inštitucije sploh delujejo in so jim tako na voljo za pomoč. Vse so predlagale, da bi se morale inštitucije bolj promovirati in s tem tudi bolj informirati ljudi o svojem delovanju v času epidemije Covid-19. Čeprav preprečevanje nasilja v družini ostaja tudi v tem obdobju prednostna naloga vseh organov in organizacij, ki delujejo na tem področju, večina žrtev nasilja v prvem zaprtju države ni vedela, da te organizacije delujejo (Mijatović, Šraj, Pelc in Štirn, 2020). Država zagotavlja nemoteno delovanje vseh sistemov, usmerjenih v preprečevanje nasilja v družini, ne glede na okoliščine, ki so vezane na epidemijo (Mijatović, Šraj, Pelc in Štirn, 2020).

Ne glede na vrsto nasilja, ki so ga intervjuvanke, žrtve nasilja, doživljale, so vse dejale, da se je intimnopartnersko nasilje nad njimi dogajalo že pred zaprtjem, povezanim z izrednimi razmerami zaradi Covid-19. Obran in Zabukovec (2014) ugotavljata, da ponavadi nasilje v družini ni enkratni dogodek, temveč traja dlje časa. Začne se lahko z občasnim zbadanjem v družbi. Kmalu se lahko stopnjuje v zmerjanje, prelaganje krivde na žrtve, hujše žaljivke, grožnje, celo v fizično, spolno in ekonomsko nasilje, kar povzročitelj nasilja uporablja vse pogostejše. Ugotavljata tudi, da je nasilje zloraba moči povzročitelja nasilja z namenom podrediti si in nadzorovati žrtev. Partnerja zato v odnosu, v katerem je nasilje, nikoli nista v enakopravnem položaju. O manj pomembnih, vsakodnevnih stvareh, a tudi o bolj pomembnih, se žrtev nasilja ne odloča svobodno, po svoji volji. S svojim časom, telesom in s stvarmi ne razpolaga sama, temveč se prilagaja zahtevam povzročitelja (Obran in Zabukovec, 2014). Nekatere ženske dokončno odidejo že prvič, druge se spet vrnejo k partnerju oz. razmerja ne končajo zaradi zgoraj navedenih razlogov, navaja Gliha (2014). Avtorica med drugim ugotavlja, da v primeru, kadar ženska zapusti svojega nasilnega partnerja, potrebuje veliko

poguma, da vztraja pri svoji odločitvi. Če se ženska vrne k svojemu nasilnemu partnerju, se zna zgoditi, da potem preživlja še večjo mero nasilja (Gliha, 2014).

Naslednja ugotovitev je bila, da otroci, ki so bili v času zaprtja države priče intimnopartnerskemu nasilju nad mamo, zaradi zaprtja šol in drugih institucij, niso imeli dostopa do prej obstoječih virov podpore (zunanjih) ljudi iz svoje širše neformalne in formalne socialne mreže (starih staršev, učiteljev, svetovalnih delavk v šolah, trenerjev, prijateljev). Večina intervjuvank je tudi povedala, da so bili njihovi otroci v času zaprtja države priče nasilju nad mamo. Slednje me je zelo zaskrbelo, saj sem tudi v teoretičnem delu spoznala, da ima otrokovo pričevanje intimnopartnerskemu nasilju nad mamo zanj zelo hude posledice – ne glede na otrokovo starost, od rojstva do zgodnje odraslosti. Posledice so še hujše, če otrok ne prejme pomoči, ki jo potrebuje (Morin, 2019). Kadar otrok, kot že omenjeno, nima (in v primeru epidemije Covid-19 ni imel) ustrezne pomoči oz. se ne more (se ni mogel) k nikomur zateči po pomoč, to na njem pusti velike posledice (Morin, 2019). Kot kažejo raziskave avtorjev Mueller in Tronick (2019), otroci, ki so bili priče nasilju v družini, pogosteje doživljajo simptome depresije in pogosteje imajo tudi težave s pozornostjo. Slednje vpliva na težave, ki jih imajo ti otroci v kontekstu šolanja (slabše ocene, predčasna opustitev šolanja ipd.). Raziskave se tudi pokazale, da imajo ti otroci pogosteje težave v odnosih in težave na področju regulacije čustev in vedenj (Mueller in Tronick, 2019). Avtorja ugotavljata, da se tudi večkrat zapletejo v prestopniška vedenja, pogostejše so tudi motnje hranjenja, težave s spanjem in somatizacija (bolečine v trebuhu, glavoboli ipd.). Izkušnja pričevanja nasilju je za otroke stresna, zato se ti otroci lahko pogosteje zatekajo h kajenju, prekomernemu pitju alkoholnih pijač ter uživanju prepovedanih substanc (Mueller in Tronick, 2019). Stiska otrok, prič intimnopartnerskega nasilja v času zaprtja države zaradi Covid-19, je bila – kot omenjeno - še večja, saj ti otroci, podobno kot tudi drugi otroci, v času zaprtja države niso dostopali do drugih socialnih virov, kar bi jih sicer vsaj malo razbremenilo stisk, ki so jih doživljali doma (Pavlič, 2020).

6. SKLEPI

- Tudi v času zaprtja države zaradi Covid-19 se je pokazalo, da v primerih družinskega nasilja prevladujeta psihično in fizično nasilje (kot v času pred epidemijo).
- Ženske intervjuvanke, ki so žrtve intimnopartnerskega odnosa, so dejale, da se je nasilje dogajalo že pred pojavom Covid-19.
- V času zaprtja države zaradi Covid-19 so ženske sogovornice, ki so žrtve intimnopartnerskega nasilja, doživljale stopnjevanje nasilja.
- V času prvega zaprtja države zaradi Covid-19 so bile ženske intervjuvanke zaradi manjka informacij v medijih o dostopnosti pomoči v dvomih, ali ustrezne inštitucije sploh delujejo, kar je morda vplivalo na to, da so si nameravale pomoč poiskati kasneje ali pa si je sploh ne bi poiskale.
- Otroci so bili zaradi ukrepa »ostanimo doma« dostikrat priča intimnopartnerskemu nasilju nad mamo.
- Otroci v času zaprtja države niso imeli možnosti dostopanja do prej obstoječih neformalnih in formalnih socialnih virov pomoči in podpore (babice in dedki, učitelji, svetovalne delavke, prijatelji, trenerji ipd.).

7. PREDLOGI

Menim, da bi morala biti družba o delovanju institucij v času epidemije Covid-19, in v kakršnih koli drugih izrednih situacijah, bolje informirana s strani vladnih in nevladnih organizacij, ki ponujajo pomoč in podporo ženskam, ki so žrtve intimnopartnerskega nasilja. Večina ljudi (vključno z mojimi intervjuvankami) v času prvega zapiranja države zaradi epidemije ni vedela, da so bile institucije, ki nudijo pomoč žrtvam nasilja, odprte in so delovale nemoteno naprej. Boljšo obveščenost bi lahko dosegli na način, da bi se o nasilju in pomoči več govorilo tako preko medijev kot tudi na spletnih socialnih omrežjih, ki so jih ljudje v času zaprtja države zelo pogosto spremljali in uporabljali. Povečati je treba nabor telefonskih števil za pomoč, psihosocialno podporo in spletno svetovanje z uporabo tehnoloških rešitev, kot so telefonska besedilna sporočila, spletna orodja in omrežja.

Namesto ukrepa samoomejitve gibanja (»ostanimo doma«) bi lahko uporabljali bolj specifične ukrepe, kot na primer: »Ostanimo doma, če se doma počutimo varni«, kar pomeni, da lahko dom zapustimo v primeru, kadar se doma ne počutimo varno in potrebujemo pomoč.

Ker so moje sogovornice poročale tudi o svojih izkušnjah neprofesionalnega odzivanja strokovnjakov, predlagam, da bi morali delavci, ki se kakorkoli srečujejo z žrtvami nasilja, vsaj enkrat letno opraviti usposabljanje za delo z žrtvami nasilja, predvsem na področju prvega srečanja z žrtvijo nasilja (naučiti se, kako se odzvati). Predavanja bi vodili strokovni delavci na področju nasilja – socialni delavci, psihoterapevti. Negativen odziv strokovnjakov lahko stanje žrtve nasilja še veliko poslabša, zato je pomembno, da so vsi, ki sodelujejo z žrtvami nasilja, primerno usposobljeni.

Pomembno je, da ne smemo pozabiti na mlajše člane družine, ki so bili v času epidemije in ukrepa zaprtja države priča intimnopartnerskemu nasilju še večkrat kot sicer. Otrokom, ki so bili priča nasilju, je treba nuditi strokovno pomoč, saj je kakršnokoli nasilje za otroka obremenjujoča izkušnja, ki mu lahko zelo škodi v odrasli dobi. Zagotoviti mu je treba ustrezno družinsko terapijo ali drugo psihološko pomoč. Predlagam, da šole v takšnih izrednih razmerah ostanejo odprte oz. da se zaprejo kot zadnje v verigi zapiranj. Prav tako bi morali mediji pogostejše govoriti in pisati o otrocih, ki so bili priče nasilju v intimnopartnerskih odnosih – kako je sploh biti otrok, priča tovrstnemu nasilju in kakšne so lahko posledice.

Navsezadnje pa ne smemo pozabiti tudi na povzročitelje nasilja, ki so nasilje izvajali v času izrednih razmer. Tudi ti čutijo stisko in se z njo ne znajo spoprijemati drugače kot z jezo in frustracijo, ki jo zvrnejo na svojo partnerko. Tukaj igrajo ključno vlogo Centri za socialno delo, ki so usposobljeni za delo s povzročitelji nasilja. Pomembno je, da se tudi njim nudi strokovna psihosocialna pomoč.

Glede nadaljnjega raziskovanja predlagam, da se po končani epidemiji naredi raziskava, podobna moji, ki bo preverila nekatere predpostavke glede iskanja pomoči s strani tistih žensk, žrtev intimnopartnerskega nasilja, ki so na to čakale do popolnega preklica epidemije in glede samooglaševanja in delovanja inštitucij, ki nudijo ustrezno pomoč in podporo, v sredini in proti koncu epidemije. Zanimivo bi bilo tudi raziskati, koliko prijavljenih (lažjih in težjih) intimnopartnerskih nasilnih dejanj in umorov se je zgodilo med epidemijo.

8. VIRI IN LITERATURA

- Carnevale, S., Di Napoli, I., Esposito, C., Arcidiacono C., & Procentese, F. (2020). *Children Witnessing Domestic Violence in the Voice of Health and Social Professionals Dealing with Contrasting Gender Violence*. Pridobljeno 30. 3. 2021, s <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7344581/>
- Drobnjak, M., Plesničar, M. & Filipčič, K. (2020). *Kriminaliteta v času Covid-19*. Pridobljeno 8. 1. 2021, s <http://inst-krim.si/wp-content/uploads/2020/04/Kriminaliteta-v-dobi-covid-19.pdf>
- Društvo za nenasilno komunikacijo (2020). *Nasilje in epidemija Covid-19*. Pridobljeno 1. 4. 2021, s <https://www.drustvo-dnk.si/o-nasilju/nasilje-in-covid-19.html>
- Dutton, D. (1981). *Traumatic Bonding: The Development of Emotional Attachments in battered women and other relationships of intermittent abuse*. Pridobljeno 8. 3. 2021, s <https://bit.ly/3tyUzdy>
- Edwards, J. (2021). *Welfare concerns for children exposed to more family violence during COVID-19 lockdowns*. Pridobljeno 21. 4. 2021, s <https://ab.co/3gxgEpA>
- European alliance for hope and empowerment, (2020). *Covid 19 impact on domestic violence and child abuse in general and the approach during the corona crisis*. Pridobljeno 30. 3. 2021, s <https://www.efjca.eu/news/covid-19-within-the-approach-of-domestic-violence-and-child-abuse/1-covid-19-impact-on-domestic-violence-and-child-abuse-in-general-and-the-approach-during-the-corona-crisis>
- Fabjančič, N., (2016). *Vloga centrov za socialno delo pri pomoči žrtvam nasilja v družini*. Pridobljeno 23. 1. 2021, s <https://zavod-up.si/si/vloga-centrov-za-socialno-delo-pri-pomoci-zrtvam-nasilja-v-druzini/>
- Filipčič, K. (1999). *Nasilje v družini* (Doktorska disertacija). Pravna fakulteta, Ljubljana.
- Giusy, B., Facchin, F., Micci, L., Rendiniello, M., Giulini, P., Cattaneo, C., Vercellini, P. & Kustermann, A. (2020). *COVID-19, Lockdown, and Intimate Partner Violence: Some Data from an Italian Service and Suggestions for Future Approaches*. Pridobljeno 8. 3. 2021, s <https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/JWH.2020.8590>

- Gliha, K. (2014). *Strategije preživetja in proces odhajanja žensk iz nasilnega odnosa* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
- Gregorič, N. (2014). *Zakaj ženske ostajajo v nasilnih odnosih*. Pridobljeno 8. 1. 2021, s: <http://www.prepoznajnasilje.si/qrc/zakaj-zenske-ostajajo>
- Guna, L. (2020). *KRIZA MED ŠTIRIMI STENAMI: Epidemija COVID-19 in nasilje v družini*. Pridobljeno 8. 1. 2021, s <https://svetovalnicakameleon.si/2020/04/kriz-a-med-stirimi-stenami-epidemija-covid-19-in-nasilje-v-druzini/>
- Herman Lewis, J. (1997). *Trauma and recovery*. New York: Basic Books.
- Horvat, D., Plaz, M. & Veselič, Š. (2014). *Priročnik za delo z ženskami z izkušnjo nasilja*. Pridobljeno 8. 1. 2021, s <https://bit.ly/3rtPWRf>
- Inštitut za kriminologijo (2020). *Kriminaliteta v času Covid-19*. Pridobljeno 11. 2. 2021, s <http://inst-krim.si/2020/04/kriminaliteta-v-casu-covid-19/>
- Inštitut za proučevanja enakosti spolov (2020). *Vzdušje v intimno-partnerskih odnosih in družinah v času karantene in negotovost*. Pridobljeno 8. 1. 2020, s <http://ipes-si.org/mobile/2020/04/29/vzdusje-v-intimno-partnerskih-odnosih-in-druzinah-v-casu-karantene-in-negotovosti/>
- Khanna, D & Sachdeva, A. (2015). *Battered Woman Syndrome: Its Repercussions and Implications on Women of the Present Era*. Pridobljeno 18. 3. 2021, s https://www.researchgate.net/publication/282733088_Battered_Woman_Syndrome_Its_Repercussions_and_Implications_on_Women_of_the_Present_Era
- Konornamigracije (2021). *Vse več nasilja v družinah v času covid-19*. Pridobljeno 21. 4. 2021, s <https://virusnimameja.com>
- Lep, Ž. & Hacin Beyazoglu, K. (2020). *Psihologija pandemije: Posamezniki in družba v času koronske krize*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Leskošek, V. (2002). *Zavrnjena tradicija*. Ljubljana: /*cf.
- Leskošek, V., Antić Gaber, M., Selišnik, I., Filipčič, K., Urek, M., Matko, K., Zaviršek, D., Sedmak, M. & Kralji, A. (2013). *Nasilje nad ženskami v Sloveniji*. Maribor: Založba Aristej.

- Medic, J. (2009). *Vpliv religije in sekularizacije na družbeni položaj žensk*. (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
- Mijatović, T., Pelc, J., Šraj, T. & Štirn, M. (2020). *Kako ravnati v primeru suma nasilja v družini*. Pridobljeno 8. 1. 2021, s <https://bit.ly/3chaJRV>
- Mikuš Kos, A in Slodnjak, V. (2000). *Nesreče, travmatski dogodki in šola*. Ljubljana: DZS.
- Mikuš Kos, A. (2001). *Psihične travme v otroštvu in adolescenci*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- Mlambo-Ngcuka, P. (2020). *Violence against women and girls: the shadow pandemic*. Pridobljeno 21. 4. 2021, s <https://bit.ly/3vbtptui>
- Morin, A. (2019). *How Parents Fighting Affects a Child's Mental Health*. Pridobljeno 8. 1. 2021, s <https://www.verywellfamily.com/how-parents-fighting-affects-children-s-mental-health-4158375>
- Mueller, I. & Tronick, E. (2019). *Early Life Exposure to Violence: Developmental Consequences on Brain and Behavior*. Pridobljeno 11. 2. 2021, s <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6629780/>
- Nacionalni inštitut za javno zdravje (2020). *Obremenjujoče izkušnje v otroštvu in posledice v odraslosti*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani in Nacionalni inštitut za javno zdravje.
- Obran, N. & Zabukovec, K. (2014). *Nasilje nad ženskami - prav(n)e poti v varno življenje žensk in otrok : praktični vodnik po sodnih in upravnih postopkih*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Office on Women's Health (2019). *Effects of violence against women*. Pridobljeno 7. 4. 2021, s <https://www.womenshealth.gov/relationships-and-safety/effects-violence-against-women>
- Pavlič, A. (2020). *Vzdušje v intimno-partnerskih odnosih in družinah v času karantene in negotovosti*. Ljubljana: Inštitut za proučevanje enakosti spolov.

- Plaz, M. (2020). *Žrtve spolnega nasilja imajo v času epidemije manj možnosti za iskanje pomoči*. Pridobljeno 7. 4. 2021, s <https://www.dnevnik.si/1042943488>
- Podreka, J. (2014). Intimnopartnerski umori v Sloveniji in njihova spolna zaznamovanost. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 65(1), 60–73. Pridobljeno 19. 3. 2021, s <https://bit.ly/3tDMCE4>
- Podreka, J. (2017). *Bila si tisto, kar je molčalo: Intimnopartnerski umori žensk v Sloveniji*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Poredoš, S. (2011). *Nasilje in zloraba žensk v družini* (Diplomsko delo). Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Sandres, L.M. (2020). *Is COVID-19 an adverse childhood experience (ACE): Implications for screening for primary care*. Pridobljeno 30. 3. 2021, s <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7306718/>
- Varuh človekovih pravic (2020). *Samo ozaveščena družba lahko zmanjša nasilje nad ženskami*. Pridobljeno 1. 4. 2021, s <https://www.varuh-rs.si/sporocila-zajavnost/novica/varuh-svetina-samo-ozavescena-druzba-lahko-zmanjsa-nasilje-nad-zenskami/>
- Viero, A., Barbara, G., Montisci, M., Kustermann, K. & Cattaneo, C. (2021). *Violence against women in the Covid-19 pandemic: A review of the literature and a call for shared strategies to tackle health and social emergencies*. Pridobljeno 21. 4. 2021, s <https://bit.ly/32A67BP>
- Webb, R. (2013). *The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study: Implications for Mothers & Children's Exposure to Domestic Violence*. Pridobljeno 1. 10. 2020, s <https://www.socialworkers.org/assets/secured/documents/practice/children/ace-study.pdf>
- World Health Organization (2020). *Covid-19 and violence against women*. Pridobljeno 8. 1. 2021, s <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/covid-19-vaw-infographics/en/>

- Zabukovec Kerin, K. (2020). *Kriza zaradi covid-19 je mnogim "odprla oči", zato porast ločitev*. Pridobljeno 8. 1. 2021, s <https://www.zurnal24.si/slovenija/kriza-zaradi-covid-19-je-mnogim-odprla-oci-zato-porast-locitev-356284>
- Zajc, K. (2010). *Moški – žrtve nasilja*. Pridobljeno 7. 5. 2021, s <http://www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/333/Moški-žrtve-nasilja>
- Zakon o preprečevanju nasilja, Ur. List RS, št. 16/2008. Pridobljeno 11. 2. 2021, s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5084>
- Zaviršek, D. (1997). *Diskurzi o nasilju in pomoči*. 36(5/6). Pridobljeno 8. 1. 2021, s: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-MFXPWGXX>
- Zavod Emma (2021). *Vse več nasilja v družinah v času Covid-19*. Pridobljeno 1. 4. 2021, s <https://virusninameja.com/author/konornamigracije/>
- Zavod Ženska svetovalnica (2021). *Vse več nasilja v družinah v času Covid-19*. Pridobljeno 1. 4. 2021, s <https://virusninameja.com/author/konornamigracije/>
- Zbornica – Zveza in Zdravniška zbornica Slovenije. *Psihosocialna pomoč ženski, ki je preživela nasilje*. Pridobljeno 8. 1. 2021, s <https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2019/11/Protokol-pomoč-ženski-žrtvi-nasilja-2003.pdf>

9. Priloge

9.1 Intervjuji

OSEBA A je študentka psihologije in neizmerno obožuje šport, saj ji ta daje podporo in varnost v življenju. Zelo rada pomaga drugim ljudem. Nekoč si želi biti dobra psihologinja.

1. Kakšno nasilje ste doživljali v času zaprtja države zaradi COVID-19?

»Ta čas med julijem 2019 in med julijem 2020 sem živela v podnajemniškem stanovanju s fantom. Prej sva seveda že hodila a sva se komaj to leto 2019 odločila da začneva in poskusiva živeti skupaj. Nekaj časa sva delala vse skupaj, nato pa si je fant poiskal službo, jaz pa sem začela s faksom psihologije. Nasilje se je sicer začelo že pred karanteno, ampak v času zaprtja sem doživljala predvsem psihično in fizično nasilje. (A1.1)«

2. Kolikšen je bil obseg tega nasilja? Kdaj ga je bilo največ in kdaj najmanj?

»V času prvega zaprtja v marcu se je nasilje stopnjevalo in ga je bilo dosti več kot pa, ko karantene ni bilo (A2.1). Mislim, da zaradi tega, ker si je mislil da itak ne morem nikamor in ne bom zato nikomur povedala (A2.2). V karanteni se je nasilje stopnjevalo, ko pa zaprtja države več ni bilo pa se je pomiril, kot da bi gledala čisto drugo osebo zraven mene (A2.3). Pa saj ne rečem, da se ni včasih zadržal na mene, ampak se je takrat malce pomirilo vse to. Začelo pa se je spet junija, imel je slabe dni v službi in je očitno rabil neko osebo nad katero je zlival vso svojo slabo voljo.«

3. Na kak način ste si pomagali, ko se je nasilje začelo? Ste poiskali pomoč takoj ali ste morali čakati do preklica karantene?

»Nisem poiskala pomoči takoj med karanteno, ker saj jaz sem mlada pa meni virus ne bi nič škodoval, ampak kaj pa če bi koga drugega, starejšega okužila in spet ne bi bilo dobro. Počakala sem, da se ta karantena neha (A3.1) in ker se nisem več varno počutila doma sem se včlanila v klub borilnih veščin, kjer sem spoznala izjemne ljudi, katerim sem tudi prvič povedala za svoje težave (A3.2). Čez čas sem se tudi naučila kako stvar obvladovati. Ves čas sem bila tiho, ker če sem kaj narobe rekla se je takoj ujezil, zato sem raje tiho pa se pogovarjam s prijateljicami po telefonu ko njega ni doma kot pa da se spet spreva in on ponori. Potrudila sem se, da je kosilo bilo zmeraj kuhano ko je prišel iz službe in vse pospravljeno. Vsi ti dejavniki bi ga samo še bolj spravljali v slabo voljo.« (A3.3)

4. Koliko so bile inštitucije, ki se ukvarjajo s preprečevanjem nasilja (CSD, varne hiše ipd.), dostopne za vas v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»Teh oblik pomoči jaz nisem uporabila, saj nisem hotela druge obremenjevati z mojimi težavami, ker vem da so še hujše stvari na sveti (A4.1) Pa mogoče tudi zaradi tega, ker vem da bi se potem nekdo tretji vmešal v najino razmerje in bi tudi ta tretji lahko utrpel kake posledice (A4.2). Kamor koli bi odšla po pomoč bi me našel, pa če tudi bi bila v varni hiši, verjemite mi. Zato raje uredim svoje probleme sama in se nekako tudi sama poskušam odseliti od njega postopoma.«

5. Kakšno znanje ali informacije ste imeli v zvezi z možnostjo pomoči na področju pomoči žrtvam nasilja? Kako ste vedeli, kam se zateči po pomoč?

»Vem da so na internetu vse številke o varnih hišah in vem, da obstajajo ljudje, ki pomagajo takim kot sem jaz, čeprav nisem 100 % da obratujejo zdaj med popolnim zaprtjem države, a se žal za tovrstno pomoč nisem odločila.«(A5.1)

6. Kakšne izkušnje ste imeli z nasiljem pred pojavom Covid-19? Ste morda prvič izkusili nasilje med karanteno?

»Ne, prvič je bilo recimo okrog decembra 2019, v karanteni pa se je nasilje samo še stopnjevalo (A6.1). Prvič ko je postal nasilen se spomnim da sva se sporekla za res neko nepomembno stvar. Svak je govoril svoje in trdil da ima prav a v nekem trenutku se mu je čist odpeljalo. Ni prenesel tega, da sem imela prav, takrat me je prvič udaril po obrazu da sem padla in se udarila v glavo (A6.2). Kasneje se mi je opravičeval in govoril da tega več ne bo ponovil in da naj mu odpustim.«

Kolikokrat je bil otrok v času karantene priča nasilju nad vami – po vaših opažanjih?
OSEBA NIMA OTROK.

7. Kakšne načrte imate zdaj, ko ste si poiskali pomoč?

- **Kje in kod iščete podporo in pomoč v zvezi s preteklo izkušnjo nasilja – tako zase kot tudi za otroka?**

»Moji načrti so zdaj, da nadaljujem treninge borilnih veščin, saj se ob njih počutim varno in mi dajejo upanje, da bom nekoč spet v redu. Želim dokončati študij psihologije in nekoč imeti družino, ki me bo cenila in ljubila (A7.1). Na faksu imamo res dobre psihologe, ki so vzporedno tudi naši profesorji. Enemu, ki sem najbolj zaupala, sem mu napisala mail, da bi potrebovala pomoč. Dobila sva se po šoli, ko se je karantena končala in se dogovorila za naslednja srečanja(A7.2).«

OSEBA B je stara 36 let. Po poklicu je osebna asistentka, a je pred kratkim izgubila službo, saj je njen uporabnik preminil. Ima otroka starega 6 let. Živi v okolici Maribora in s sinom sta si pred kratkim kupila kužka, ki jima predstavlja pozitivno plat v življenju in ju vedno spravlja v dobro voljo.

1. Kakšno nasilje ste doživljali v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»Na začetku zaprtja sem doživljala psihično nasilje, šele kasneje se je to nasilje stopnjevalo v fizično nasilje in dokler nisem izvedela, da lahko mož posili ženo tudi spolno nasilje (B1). Nasilje se je sicer dogajalo že prej. Bi lahko rekla da takoj po rojstvu najinega otroka, okrog 5 let nazaj (B1.2). Tole zadnje obdobje pa je bilo ključno, da sem dobila pogum za odhod od doma s svojim otrokom. Strah je postal med zaprtjem močnejši in tudi nasilje je postalo bolj silovito«

2. Kolikšen je bil obseg tega nasilja?

»Nasilje se je samo še stopnjevalo, ko je imel kakšne težave s službo. Oba sva bila doma in mu ni šlo kaj preveč dobro v službi. Grozil jim je stečaj, zato je izrabljaj mene, da se je potem on počutil bolje. Največ nasilja je bilo takrat, ko se je celotna država zaustavila in zaprle so se občine, ko občine niso bile še zaprte sem lahko obiskala mamo, a potem še to ni bilo možno (B2).«

3. Na kak način ste si pomagali, ko se je nasilje začelo? Ste poiskali pomoč takoj ali ste morali čakati do preklica karantene?

»Sama sem si pomagala na tak način, da sem poskušala narediti vse, kar mi je rekel, tiho govoriti in se mu zelo prilagajati. Če sem na primer rekla, da mi danes ni do seksa, sem jo takoj dobila, je rekel, da me bo mogoče to kaj izučilo. Zato sem pač delala to, kar mi je rekel. Čez čas sem že vedela, kdaj je imel slab dan v službi, da smo se z otroci umaknili v otroško sobo in se tam igrali. (B3.1) V bistvu ne vem, če bi se to temu tako rekla, ampak en dan, ko je moral nekaj uredit na firmo, sem skočila na policijo in jim vse povedala, a dobila sem odgovor »Ja, gospa, pa ste prepričani, da ne pretiravate, mogoče pa je prišlo samo do nekega nesporazuma.« »Nisem imela nobenih vidnih modric kot dokazno gradivo, da bi mi lahko policaji verjeli. Povedali so mi sicer vse, kar bi lahko naredili, ampak vse, kar so mi predlagali, bi ga čez čas spet spustili zraven mene in otroka (B3.2). Takrat sem vedela, da ne morem ničesar storiti,

osebe, ki bi mi morale verjeti in mi pomagati, mi na žalost niso verjele in mi obrnile hrbet, zato sem pač počakala do preklica karantene.«

4. Koliko so bile inštitucije, ki se ukvarjajo s preprečevanjem nasilja (CSD, varne hiše ipd.), dostopne za vas v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»Varna hiša je bila zame zadnja rešitev, a sem jo na žalost morala izkoristiti, saj je nasilje prišlo že tako daleč, da je udaril mojo hčerko. Takrat sem vedela, da moram nekaj narediti. Poklicala sem na številko od varne hiše pri nas, ki sem jo našla na TV, kjer so mi takoj verjeli in me sprejeli vanjo (B4.1) Še zdaj sem jim hvaležna. Čas Covid-19 je zelo čuden in nisem bila sigurna ali delajo ali ne, če takrat ne bi videla telefonske na TV in če me takrat ne bi prešinilo, da moram nekaj zdaj res narediti, ker je vse skupaj šlo predaleč, bi po mojem mnenju še vedno živela z njim.« (B4.2)

5. Kakšno znanje ali informacije ste imeli v zvezi z možnostjo pomoči na področju pomoči žrtvam nasilja? Kako ste vedeli, kam se zateči po pomoč?

»Že od nekdaj vem, da varne hiše obstajajo, a do telefonske sem prišla preko 24 ur, kjer so vodili eno oddajo o nasilju v družini. (B5.1) Takoj sem si jo zapisala in jo shranila na varno. Vem tudi, da se lahko zatečem na centre socialno delo in razna društva. A je bilo zaprtje države in niti ne veš če so vse te odprte. Nisem zasledila, da bi bile odprte, zato raje nisem poskušala zbežati tja.« (B5.2)

6. Kakšne izkušnje ste imeli z nasiljem pred pojavom Covid-19? Ste morda prvič izkusili nasilje med karanteno?

»Ne, partner je bil že prej fizično nasilen do mene, vendar se je nasilje stopnjevalo med zaprtjem.« (B6)

7. Kolikokrat je bil otrok v času karantene priča nasilju nad vami – po vaših opažanjih?

»Pri vsakem nasilju, tega žal nisem morala skriti. Rekla sem ji, da naj gre v sobo in se zaklene, a sem jo vedno slišala kako na glas joče in kriči, naj me mož pusti na miru (B7). Zadnji teden, ko sva bili še z možem v stanovanju, je začela tudi lulati v posteljo, ker si ni upala sama iz nje. (B7)«

8. Kje in kod je otrok lahko iskal podporo in pomoč v zvezi z izpostavljenostjo nasilju?

»Moj otrok žal te možnosti ni imel. Vsi smo bili zaprti za štirimi stenami, ko pa je imela šolo na računalniku pa si tega ni upala priznati pred celotnim razredom.«(B8)«

9. Kakšne načrte imate zdaj, ko ste si poiskali pomoč?

»Svoji hčerki bi rada zagotovila res lepo in predvsem mirno življenje, ker je v svojem življenju že doživela preveč hudega. Najti si moram večje stanovanje in dati vlogo spet za osebnega asistenta. Nekoč si pa želim družine, kjer bo vladal mir in spoštovanje.«(B9)

10. Kje in kod iščete podporo in pomoč v zvezi s preteklo izkušnjo nasilja – tako zase kot tudi za otroka?

»Zdaj sva s hčerko na varnem, imava svojo podnajemniško stanovanje, je sicer malo, ampak je mirno. V varni hiši sem spoznala psihologinjo, s katero govorim jaz in moja hči. Že sam pogovor mi veliko pomaga.«(B10)

OSEBA C prvotno prihaja iz Srbije, vendar že od leta 2011 živi v Sloveniji. Z možem sta se v Slovenijo preselila za boljšim življenjem in leto kasneje dobila sina. Po izobrazbi je ekonomistka, a je trenutno brezposelna. Verjame v ljubezen in družino.

1. Kakšno nasilje ste doživljali v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»Nasilje je bilo sprva fizično (lasanje, brcanje in vlečenje za ušesa), potem pa ko sem mu zagrozila s policijo pa je postalo dosti bolj psihično.(C1.1) Ko se je nasilje prelevila v psihično nisem več imela modric po telesu, zato sem se bala, da mi nihče ne bo verjel, saj je to vrstno nasilje težko dokazati. Zdi se mi, da se je med zaprtjem nasilje povečalo, saj je mož imel bolj stresno službo, ni vedel kako dolgo jo bo še imel.(C1.2)«

2. Kolikšen je bil obseg tega nasilja?

»V času karantene se je nasilje stopnjevalo do te mere, da mi je že grozil z umorom (C2.1). Takrat sem vedela, da moram vstran. Otrok je bil priča, na začetku fizičnemu nasilju (za ušesa, lasanje, brcanje) in tudi psihičnemu nasilju.(C2.3) Takrat smo bili ves čas doma, ves čas sva se morala gledati in stres je rasel iz dneva v dan vedno bolj. Nekako sem pričakovala da bo tako, tudi če grem na morje z njim in sva tam po 14 dni sama, se nasilje vedno malo stopnjuje.«

3. Ste poiskali pomoč takoj ali ste morali čakati do preklica karantene?

»Ja v času zaprtja so imeli vsi spremenjen delovnik, zato nisem vedela če delajo ali ne. Po televiziji sem videla oglas za nasilje v družini in kam se vse lahko obrnem.(C3.1) Strah me je bilo, ker sem tujka in nisem vedela, če me bodo jemali resno. Čakala sem na uradne ure, saj nisem vedela če lahko pridem v neuradnih urah. Zbrala sem pogum in obiskala Center za socialno delo, kjer so mi takoj priskočili na pomoč(C3.2).«

4. Koliko so bile institucije, ki se ukvarjajo s preprečevanjem nasilja (CSD, varne hiše ipd.), dostopne za vas v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»Imela sem podatek, da so delovale tako kot vedno, a če tega ne povedo bolj javno ženske v času zaprtja ne vedo če delajo ali ne.(C4) Jaz na primer, ki sem tujka, a seveda živim tukaj v Sloveniji ne bi vedela, da so odprte, če nebi slučajno videla na televiziji. Zdi se mi, da je nam tujkam v takšnih situacijah še težje kot pa Slovenkam. Ne mislim zaradi diskriminacije, sploh ne, ampak se ne znajdeš dobro v novem kraju in ne veš če te bodo sploh razumeli, glede na ti da zelo slabo govorim slovensko. «

5. Kakšno znanje ali informacije ste imeli v zvezi z možnostjo pomoči na področju pomoči žrtvam nasilja?

»Zelo malo informacij sem imela, kam naj se obrnem, predvidevam, da zato ker sem tujka. Ne vem katere spletne strani moram gledati, kateri kanali na tv so najbolj gledani itd.. Ampak hvala bogu imam znanje kam naj se obrnem.(C5)«

6. Kako ste vedeli, kam se zateči po pomoč?

»Slučajno na televiziji POP TV, so imeli kam naj se družina obrne, če doživlja nasilje. Če tega ne bi videla, verjetno še danes ne bi odšla od partnerja, saj epidemija še kar traja.«

7. Kdo vam je pomagal glede iskanja pomoči?

»Najprej sem šla na center za socialno delo, potem so res takoj ukrepali in me namestili v krizni center za 2 tedna(C7), tam sem spoznala res dobro družbo in zelo dobro osebje. Pomagali so mi s srcem in mi omogočili mir, saj sem ga takrat res največ potrebovala. Kasneje sem odšla v varno hišo, kjer sem še zdaj.«

8. Kakšne izkušnje ste imeli z nasiljem pred pojavom Covid-19? Ste morda prvič izkusili nasilje med karanteno?

»Mož vozi tovornjaka, zato ko ga ni bilo doma ni bilo nasilja in sem imela mir, ko pa je prišel domov pa se je nasilje spet začelo. Fizično nasilje je trajalo od takrat, ko sem rodila sina in vse do danes.(C8) Sicer se ni tako zelo stopnjevalo kot v karanteni, ko sva se ves dan gledala, ampak bilo pa ga je že pred tem. «

9. Kolikokrat je bil otrok v času karantene priča nasilju nad vami – po vaših opazanjih?

»Poskušala sem prikriti nasilje, pa vendar se to ne da v celoti. Ko sem videla, da je mož nestrpen in slabe volje sem takoj vedela, da jo bom spet skupila. Sina sem takoj poslala v sobo in rekla naj se zaklene, dokler ne pridem jaz. Sicer je vse slišal, ampak sem ga znala pomiriti.(C9)«

10. Kje in kod je otrok lahko iskal podporo in pomoč v zvezi z izpostavljenostjo nasilju?

»Ni imel nikogar, vendar sem ga uspela pomiri. Tudi on je na slabšem, ne govori zelo dobro še slovensko tudi vsega še ne razume, zato tudi nima veliko prijateljev.(C10)«

11. Kakšne načrte imate zdaj, ko ste si poiskali pomoč?

»Moj načrt je, da najdem stanovanju za mene in sina. Kasneje si moram poiskati službo, najprej kot kaka čistilka ali pa kaj podobnega. Poskušala bom slediti svojim sanjam in postati računovodkinja.(C11)«

12. Kje in kod iščete podporo in pomoč v zvezi s preteklo izkušnjo nasilja – tako zase kot tudi za otroka?

»Zdaj imam pomoč v varni hiši in sicer psihologinjo, tako zase kot za otroka.(C12)«

»Kot za zaključek pa bi Oseba C rada sporočila ženskam, ki so prav tako tujke v Sloveniji in se spopadajo z enako težavo kot ona: naj se ne bojijo poiskati pomoči samo zato ker so tujke. Tudi mene je to skrbelo, pa sem vseeno naredila korak naprej in pogledjte me kje sem zdaj. Obkrožena z ljudmi, ki me imajo radi, ki mi nudijo pomoč. Nikoli nisem verjela, da bom to rekla, ampak tukaj sem našla svoj dom.«

OSEBA D živi še vedno s svojo družino in možem. Stara je 55 let, ima 3 sinove. Najstarejši je star 26 let, 18 let, najmlajši pa je star 13 let.

1. Kakšno nasilje ste doživljali v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»V času zaprtja sem doživljala predvsem fizično nasilje. Kasneje se je vse to prelevilo še v psihično nasilje, saj mi je grozil, da bo zaradi mene pretepel še sinove.(D1) Enega dneva se je to uresničilo. Ker smo vsi bili doma sta najstarejša sinova slišala kako me bije, zato sta priskočila na pomoč. Mož je bil pijan, in sta ga sinova hotela spraviti iz mene, zato se je potem prelevilo v pretep med sinovi in očetom. Poklicali smo policijo in so nas samo popisali.«

2. Kolikšen je bil obseg tega nasilja? Kdaj ga je bilo največ in kdaj najmanj?

»Najmanj ga je bilo pred začetkom karantene, saj smo bili vsi veseli, da smo lahko bili malo doma. Kasneje, pa se je obseg nasilja nad mano in nad sinovi stopnjeval.(D2) Ves čas smo preživeli skupaj, na koncu je moža že zmotilo, če mu nisem zjutraj pripravila zajtrk in sem zaradi tega že zjutraj dobila svoje. Vedno bolj so ga začele motiti malenkosti, ki jih nisem naredila oz. sem jih delala pa mu to ni bilo všeč. Na koncu res več nisem vedela kaj sploh še lahko in kaj ne, samo da bi se mogoče izognila kakšnemu pretepu.«

3. Na kak način ste si pomagali, ko se je nasilje začelo? Ste poiskali pomoč takoj ali ste morali čakati do preklica karantene?

»Odšla sem na socialno delo, ampak samo z željo, da zavarujem svojega najmlajšega sina, za zapustitev moža nisem še pripravljena (D3). To sem zelo izrecno povedala socialni delavki, saj če mi bodo hoteli odvzeti otroka oz. me prisiliti naj ga zapustim se več tega ne bom šla. Za enkrat res nočem da bi razdrla še družino. «

4. Koliko so bile inštitucije, ki se ukvarjajo s preprečevanjem nasilja (CSD, varne hiše ipd.), dostopne za vas v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»Na CSD-ju so bili vsi odprti za nujne primere, zato so mi bili dostopni.(D4)«

5. Kakšno znanje ali informacije ste imeli v zvezi z možnostjo pomoči na področju pomoči žrtvam nasilja? Kako ste vedeli, kam se zateči po pomoč?

»Nimam kaj preveč znanja glede nasilja in pomoči. Vedela sem samo, da se na CSD-ju s tem ukvarjajo in da jih moram obiskati.(D5)«

6. Kdo vam je pomagal glede iskanja pomoči?

»V svoje težave nisem hotela vpletati nikogar drugega, zato sem si poiskala pomoč sama.«

7. Kakšne izkušnje ste imeli z nasiljem pred pojavom Covid-19? Ste morda prvič izkusili nasilje med karanteno?

»Z fizičnim nasiljem imam izkušnje že dobrih 5 let. Včasih ga je manj, spet včasih pa več (D7). Nasilje je vsekakor obstajalo tudi pred karanteno, vendar je v karanteni bilo bolj intenzivno.«

8. Kolikokrat je bil otrok v času karantene priča nasilju nad vami – po vaših opazanjih?

»Najstarejša sinova sta bila v nasilje vpletena tudi fizično, saj sta mi hotela pomagati. Najmlajši sin, pa se je vedno zaprl v sobo in ni nikoli bil tepen (D8), je pa seveda vse to poslušal in se jokal v svoji sobi.«

9. Kje in kod je otrok lahko iskal podporo in pomoč v zvezi z izpostavljenostjo nasilju?

»Starejša otroka imata podporo pri svoji prijateljih, večinoma se o tem pogovarjajo ali pa se skupaj napijejo (D9). Opažam, da se to njuno popivanje samo povečuje.«

10. Kakšne načrte imate zdaj, ko ste si poiskali pomoč?

»V prihodnosti se želim tudi jaz izseliti od doma in zapustiti moža. Tega za zdaj še nisem pripravljena, ker nimam svojega dohodka in malo me je sram, kaj bo naša vas rekla na to, da sem bila žrtev nasilja nad možem. Želim si poiskati svojo službo, da bom lahko skrbela za sinove, vsaj za najmlajšega.(D10)«

11. Kje in kod iščete podporo in pomoč v zvezi s preteklo izkušnjo nasilja – tako zase kot tudi za otroka?

»Na CSD-ju me razumejo, in to mi največ pomeni. K njim prihajam po pogovore, ko se počutim sama oz. ko se spet kaj takega zgodi (D11). Pravijo mi, da bi bilo bolje, da se odselim, ampak za zdaj še tega nisem pripravljena.«

OSEBA E, je stara 30 let in je mamica eno letnemu fantku. Po poklicu je vzgojiteljica, a je trenutno brezposelna.

1. Kakšno nasilje ste doživljali v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»Med zaprtjem sem doživljala samo fizično nasilje. Mož se je spravljal name tako, da me je pretepel vedno ko je bil on slabe volje, ko nisem kaj dobro naredila, mu nisem skuhala dobrega kosila, zraven tega pa sem morala skrbeti še za otroka in ko sem se mu preveč posvečala in nisem dovolj pozornosti dala svojemu možu, sem bila spet tepena (E1). Res ne vem več kaj bi lahko še naredila, da ne bi bila vedno tepena. «

2. Kolikšen je bil obseg tega nasilja? Kdaj ga je bilo največ in kdaj najmanj?

»Največ nasilja je bilo po enem tednu karantene. Nasilje se je v bistvu stopnjevalo. Ko so zaprli državo, je bilo nasilja najmanj, mogoče 1x na dan. Kasneje pa se je nasilje prelevilo v večkrat na dan, niti spati nisem mogla, ker je včasih nasilen postal tudi ko sem spala (E2). Pretepel me je tudi takrat, ko se je otrok ponoči zbudil, saj je menil, da sem zato kriva jaz.«

3. Na kak način ste si pomagali, ko se je nasilje začelo? Ste poiskali pomoč takoj ali ste morali čakati do preklica karantene?

»Ko se je nasilje začelo tudi ponoči in ker z otrokom nisva mogla spati sem spoznala, da ne morem več tako naprej, zato sem si pomoč poiskala kar med karanteno (E3.1). Bila sem sicer v dvomih katere sploh delajo in katere ne, vendar sem ugotovila, da kjer koli bi si poiskala pomoč, vsepovsod bi me sprejeli (E3.2).«

4. Koliko so bile institucije, ki se ukvarjajo s preprečevanjem nasilja (CSD, varne hiše ipd.), dostopne za vas v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»V bistvu sem bila zelo skeptična, da mi bo sploh kdo pomagala med karanteno, ampak sem vseeno poskusila na CSD-ju in dobila takojšnjo pomoč (E4). CSD je takoj poskrbel zame in me namestil v krizni center. Vse to je zame bilo popolnoma novo, ampak so mi strokovne delavke zelo pomagale pri tem in sem zato lažje prebrodila krizo.«

5. Kakšno znanje ali informacije ste imeli v zvezi z možnostjo pomoči na področju pomoči žrtvam nasilja? Kako ste vedeli, kam se zateči po pomoč?

»Saj znanje imam in vem da obstajajo telefonske številke, ampak zaradi izrednih razmer ne veš, če kdo dela. Vsako iskanje pomoči je zame riskantno zato morem biti res prepričana, da če grem po pomoč, da jo bom tudi dobila (E5).«

6. Kakšne izkušnje ste imeli z nasiljem pred pojavom Covid-19? Ste morda prvič izkusili nasilje med karanteno?

»Pravzaprav v tako veliki meri sem prvič izkusila. Vedno ko sva se kaj skregala je bil samo en zamah z roko proti meni, kot kakšna klofuta, ampak v karanteni pa se je začelo pravo fizično nasilje nad mano (E6) (brcanje, lasanje, klofutanje...).«

7. Kolikokrat je bil otrok v času karantene priča nasilju nad vami – po vaših opazanjih?

»Moj otrok je star komaj 1 leto, zato se ne zaveda še popolnoma kaj se ja z mano takrat dogajalo. Vem, pa da je začutil mojo žalost in nasilje, saj se je vedno histerično jokal. Še nikoli ga nisem slišala na tak način jokati. Ni pa bil nikoli tepen (E7).«

8. Kje in kod je otrok lahko iskal podporo in pomoč v zvezi z izpostavljenostjo nasilju?

»Otrok žal ni imel druge pomoči kot pa mene (E8).«

9. Kakšne načrte imate, zdaj ko ste si poiskali pomoč? Kje in kod iščete podporo in pomoč v zvezi s preteklo izkušnjo nasilja – tako zase kot tudi za otroka?

»Sama obiskujem psihoterapevko s katero se pogovarjam in mi to zelo pomaga (E9.1). Zase imam načrt, da dobim novo službo, daleč stran od fanta in da otroku nudim čim bolj mirno življenje(E9.2).«

OSEBA F je stara 35 let. Zase bi lahko rekla, da predvsem ljubi življenje, ne glede na to, kaj vse je v življenju že morala prestati. Je mamica triletnemu fantku, ki je priden in zelo ljubeč otrok, že zdaj ve, da bo izjemen človek nekega dne.

1. Kakšno nasilje ste doživljali v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»Med zaprtjem sem doživljala predvsem psihično nasilje. Fizičnega nasilje je bilo veliko manj, ampak je bilo seveda tudi prisotno. Ves čas sem iz strani partnerja doživljala izsiljevanje, da naredim neko bizarno stvar, če tega nisem hotela pa sem dobila tudi kakšno modrico več (F1). Izsiljevanje je bilo tudi takšno, da bo mi ubil sina, če ga ne bom poslušala ali pa ga hotela zapustiti.«

2. Kolikšen je bil obseg tega nasilja? Kdaj ga je bilo največ in kdaj najmanj?

»Se mi zdi, da se je psihično nasilje stopnjevalo, ko sva bila dlje časa zaprta v hiši. Tako da se je nasilje stopnjevalo med zaprtjem države. Prav tako se je stopnjevalo fizično nasilje, najprej sem utrpela mogoče eno ali dve modrici, kasneje pa sem bila vsak dan v bolečinah od prejšnjega dne. Najprej so bile samo klofute, kasneje si je privoščil že to, da me je brcal in pljuval (F2).«

3. Na kak način ste si pomagali, ko se je nasilje začelo? Ste poiskali pomoč takoj ali ste morali čakati do preklica karantene?

»Žal nisem vedela, da si lahko pomoč najdem tudi med karanteno zato sem počakala do preklica zaprtja(F3.1),. Vsi mediji so objavljali, da naj ostanemo doma, zaradi tega da ne okužimo ali dobimo okužbo od katerega koli drugega, zato sem se odločila da raje počakam na preklc karantene in si takrat poiščem pomoč (F3.2)«

4. Koliko so bile institucije, ki se ukvarjajo s preprečevanjem nasilja (CSD, varne hiše ipd.), dostopne za vas v času zaprtja države zaradi Covid-19?

»Tega ne vem, ker jih nisem kontaktirala med zaprtjem, so pa mi ko sem poiskala pomoč, takoj pomagali. So pa kasneje mediji začeli oglaševati o pomoči žrtvam nasilja, ampak po mojem mnenju prepozno, saj je takrat bilo tudi veliko umorov in mislim, da če bi to že prej oglaševali se bi tudi umorov zgodilo manj (F4).«

5. Kakšno znanje ali informacije ste imeli v zvezi z možnostjo pomoči na področju pomoči žrtvam nasilja? Kako ste vedeli, kam se zateči po pomoč?

»Vem za vse oblike pomoči ženskam nasilja, saj sem glede te teme veliko prebrala po spletu (F5).«

6. Kakšne izkušnje ste imeli z nasiljem pred pojavom Covid-19? Ste morda prvič izkusili nasilje med karanteno?

»3 leta, takoj po rojstvu sina, je nad mano izvrševal psihično nasilje, zato sem vedno bila v dvomih kako bom to dokazala, saj nisem imela fizičnih dokazov. Tu in tam pa je nad mano tudi dvignil roko. Kasneje je postal tudi bolj korajžen in si dan mano privoščil tudi kako večjo poškodbo, ampak so to predvsem bile skrite modrice za mojimi puloverji in hlačami (F6).«

7. Kolikokrat je bil otrok v času karantene priča nasilju nad vami – po vaših opazanjih?

»Otrok je bil vedno prisoten, ko me je mož poniževal in zmerjal, pa vendar mislim, da se tega otrok ni tako zelo zavedal, saj je star komaj 3 leta in ni bil nikoli tepen (F7).«

8. Kje in kod je otrok lahko iskal podporo in pomoč v zvezi z izpostavljenostjo nasilju?

»Jaz sem bila edina podpora. Otrok ni hodil v noben vrtec in ga noben ni mogel opazovati, če se je kaj spremenil, zato vedno ko se je jokalo sem mu bila jaz edina podpora, ki jo je imel med karanteno. (F8)«

9. Kakšne načrte imate, zdaj ko ste si poiskali pomoč?

- **Kje in kod iščete podporo in pomoč v zvezi s preteklo izkušnjo nasilja – tako zase kot tudi za otroka?**

»Psihologa so nama dodelili v varni hiši (F9.1). Hočem si poiskati poceni stanovanje, čim dlje iz tega kraja, saj hoče začeti živeti znova (F9.2).«

9.2 Odprto kodiranje

Št. izjave	Izjava	Pod pojem	Pojem	Kategorija
A1.1	<i>Nasilje se je sicer začelo že pred karanteno, ampak v času zaprtja sem doživljala predvsem psihično in fizično nasilje.</i>		Psihično in fizično nasilje.	Vrsta nasilja.
A2.1	<i>V času prvega zaprtja v marcu se je nasilje stopnjevalo in ga je bilo dosti več kot pa, ko karantene ni bilo.</i>		Več nasilja v času zaprtja države.	Obseg nasilja.
A2.2	<i>Mislil, da zaradi tega, ker si je mislil da itak ne morem nikamor in ne bom zato nikomur povedala.</i>			
A2.3	<i>V karanteni se je nasilje stopnjevalo, ko pa zaprtja države več ni bilo pa se je pomiril, kot da bi gledala čisto drugo osebo zraven mene.</i>		Po končanem zaprtju države, se je nasilje zmanjšalo.	Obseg nasilja.
A3.1	<i>Nisem poiskala pomoči takoj med karanteno, ker saj jaz sem mlada pa meni virus ne bi nič škodoval, ampak kaj pa če bi koga drugega, starejšega okužila in spet ne bi bilo dobro. Počakala sem, da se ta karantena neha.</i>	Ni si poiskala pomoči, zaradi strahu pred okužbo koga drugega.	Med zaprtjem si ni poiskala pomoči.	Dostopnost institucij v času zaprtja.
A3.2	<i>Ker se nisem več varno počutila doma sem se včlanila v klub borilnih veščin, kjer sem spoznala izjemne ljudi, katerim sem tudi prvič povedala za svoje težave.</i>		Ukvarjanje s športom.	Strategije samopomoči.
A3.3	<i>Čez čas sem se tudi naučila kako stvar obvladovati. Ves čas sem bila tiho, ker če sem kaj narobe rekla se je takoj ujezil, zato sem raje tiho pa se pogovarjam s prijateljicami po telefonu ko njega ni doma kot pa da se spet spreva in on ponori. Potrudila sem se, da je kosilo bilo zmeraj kuhano ko je prišel iz službe in vse pospravljeno. Vsi ti dejavniki bi ga samo še bolj spravljali v slabo voljo.</i>		Prilagajanje partnerju.	Strategije samopomoči.
A4.1	<i>Teh oblik pomoči jaz nisem uporabila, saj nisem hotela druge obremenjevati z mojimi težavami, ker vem da so še hujše stvari na sveti.</i>	Ni hotela obremenjevati drugih s svojimi težavami.	Med zaprtjem si ni poiskala pomoči.	Dostopnost institucij.
A4.2	<i>Pa mogoče tudi zaradi tega, ker vem da bi se potem nekdo tretji vmešal v najino razmerje in bi tudi ta tretji lahko utrpel kake posledice</i>	Noče, da se v razmerje vmeša kdo drug.	Med zaprtjem si ni poiskala pomoči.	Dostopnost institucij.

A5.1	<i>Vem da so na internetu vse številke o varnih hišah in vem, da obstajajo ljudje, ki pomagajo takim kot sem jaz, čeprav nisem 100 % da obratujejo zdaj med popolnim zaprtjem države, a se žal za tovrstno pomoč nisem odločila.</i>	Ve za varne hiše.	Ve za različne pomoči, čeprav ni sigurna da obratujejo zdaj med popolnim zaprtjem države.	Znanje o pomoči.
A6.1	<i>Ne, prvič je bilo recimo okrog decembra 2019, v karanteni pa se je nasilje samo še stopnjevalo.</i>	Fizično nasilje.	Nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.	Izkušnje z nasiljem pred pojavom Covid-19.
A6.2	<i>Ni prenesel tega, da sem imela prav, takrat me je prvič udaril po obrazu da sem padla in se udarila v glavo.</i>	Fizično nasilje.	Nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.	Izkušnje z nasiljem pred pojavom Covid-19.
A7.1	<i>Moji načrti so zdaj, da nadaljujem treninge borilnih veščin, saj se ob njih počutim varno in mi dajejo upanje, da bom nekoč spet v redu. Želim dokončati študij psihologije in nekoč imeti družino, ki me bo cenila in ljubila.</i>		Šport in zaključek študija.	Načrti za prihodnost.
A7.2	<i>Na faksu imamo res dobre psihologe, ki so vzporedno tudi naši profesorji. Enemu, ki sem najbolj zaupala, sem mu napisala mail, da bi potrebovala pomoč. Dobila sva s po šoli, ko se je karantena končala.</i>		Psiholog.	Zdajšnja pomoč.

Št. izjave	Izjava	Pod pojem	Pojem	Kategorija
B1	<i>Na začetku zaprtja sem doživljala psihično nasilje, šele kasneje se je to nasilje stopnjevalo v fizično nasilje in dokler nisem izvedela, da lahko mož posili ženo tudi spolno nasilje.</i>		Psihično, fizično in spolno nasilje.	Vrsta nasilja.
B1.2	<i>Nasilje se je sicer dogajalo že prej. Bi lahko rekla da takoj po rojstvu najinega otroka, okrog 5 let nazaj.</i>		Nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.	Izkušnje z nasiljem pred pojavom Covid-19.
B2	<i>Največ nasilja je bilo takrat, ko se je celotna država zaustavila in zaprle so se občine, ko občine niso bile še zaprte sem lahko obiskala mamo, a potem še to ni bilo možno.</i>		Več nasilja v času zaprtja države.	Obseg nasilja.

B3.1	<i>Sama sem si pomagala na tak način, da sem poskušala narediti vse kar mi je rekel, tiho govoriti in se mu zelo prilagajati. Če sem na primer rekla, da mi danes ni do seksa, sem jo takoj dobila, je rekel da me bo mogoče to kaj izučilo. Zato sem pač delala to kar mi je rekel. Čez čas sem že vedela kdaj je imel slab dan v službi, da smo se z otroci umaknili v otroško sobo in se tam igrali.</i>		Prilagajati se partnerju.	Strategije samopomoči.
B3.2	<i>En dan, ko je moral nekaj uredit na firmo sem skočila na policijo in jim vse povedala, a dobila sem odgovor »Ja gospa, pa ste prepričani da ne pretiravate, mogoče pa je prišlo samo do nekega nesporazuma.« »Nisem imela nobenih vidnih modric, kot dokazno gradivo, da bi mi lahko policaji verjeli. Povedali so mi sicer vse kar bi lahko naredili, ampak vse kar so mi predlagali bi ga čez čas spet spustili zraven mene in otroka.</i>	Policija ni primerno odreagirala.	Med zaprtjem si je poiskala pomoč.	Dostopnost inštitucij v času zaprtja.
B4.1	<i>Poklicala sem na številko od varne hiše pri nas, ki sem jo našla na TV, kjer so mi takoj verjeli in me sprejeli vanjo.</i>	Varna hiša je bila dostopna.	Med zaprtjem si je poiskala pomoč.	Dostopnost inštitucij v času zaprtja.
B4.2	<i>Čas Covid-19 je zelo čuden in nisem bila sigurna ali delajo ali ne, če takrat ne bi videla telefonske na TV in če me takrat ne bi prešinilo, da moram nekaj zdaj res narediti, ker je vse skupaj šlo predaleč, bi po mojem mnenju še vedno živela z njim.</i>	Ni bila sigurna ali so inštitucije delovale v času zaprtja, dokler ni videla po TV	Ima znanje, kam se lahko zateče.	Znanje o pomoči.
B5.1	<i>Že od nekdaj vem, da varne hiše obstajajo, a do telefonske sem prišla preko 24 ur, kjer so vodili eno oddajo o nasilju v družini.</i>	Ve za varne hiše.	Ima znanje, kam se lahko zateče.	Znanje o pomoči.
B5.2	<i>Vem tudi, da se lahko zatečem na centre socialno delo in razna društva. A je bilo zaprtje države in niti ne veš če so vse te odprte. Nisem zasledila, da bi bile odprte, zato raje nisem poskušala zbežati tja.</i>	Ve za Centre za socialno delo.	Ima znanje, kam se lahko zateče.	Znanje o pomoči.
B6	<i>Ne, partner je bil že prej fizično nasilen do mene, vendar se je nasilje stopnjevalo med zaprtjem.</i>	Fizično nasilje.	Nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.	Izkušnje z nasiljem pred pojavom Covid-19.
B7	<i>Pri vsakem nasilju, tega žal nisem morala skriti. Rekla sem ji, da naj gre v sobo in se zaklene, a sem jo vedno slišala kako na glas joče in kriči, naj me mož pusti na miru. Zadnji teden, ko sva bili še z možem v stanovanju, je začela tudi lulati v posteljo, ker si ni upala sama iz nje.</i>	Od strahu je tudi lulala v posteljo.	Otrok je vedel za nasilje.	Otrok, priča nasilju.

B8	<i>Moj otrok žal te možnosti ni imel. Vsi smo bili zaprti za štirimi stenami, ko pa je imela šolo na računalniku pa si tega ni upala priznati pred celotnim razredom.</i>		Otrok ni imel možnosti iskati pomoč.	Pomoč za otroka.
B9	<i>Svoji hčerki bi rada zagotovila res lepo in predvsem mirno življenje, ker je v svojem življenju že doživela preveč hudega. Najti si moram večje stanovanje in dati vlogo spet za osebnega asistenta. Nekoč si pa želim družine, kjer bo vladal mir in spoštovanje.</i>	Mirno življenje, večje stanovanje, nova služba in družine, kjer vlada mir in spoštovanje.		Načrt za prihodnost.
B10	<i>V varni hiši sem spoznala psihologinjo, s katero govorim jaz in moja hči. Že sam pogovor mi veliko pomaga.</i>		Psihologinja.	Zdajšnja pomoč.

Št. izjave	Izjava	Pod pojem	Pojem	Kategorija
C1.1	<i>Nasilje je bilo sprva fizično (lasanje, brcanje in vlečenje za ušesa), potem pa ko sem mu zagrozila s policijo pa je postalo dosti bolj psihično.</i>		Fizično in psihično nasilje.	Vrsta nasilja.
C1.2	<i>Zdi se mi, da se je med zaprtjem nasilje povečalo, saj je mož imel bolj stresno službo, ni vedel kako dolgo jo bo še imel.</i>		Več nasilja v času zaprtja države.	Obseg nasilja.
C2.1	<i>V času karantene se je nasilje stopnjevalo do te mere, da mi je že grozil z umorom.</i>		Več nasilja v času zaprtja države.	Obseg nasilja.
C2.2	<i>Otrok je bil priča, na začetku fizičnemu nasilju (za ušesa, lasanje, brcanje) in tudi psihičnemu nasilju.</i>			
C3.1	<i>Ja v času zaprtja so imeli vsi spremenjen delovnik, zato nisem vedela če delajo ali ne. Po televiziji sem videla oglas za nasilje v družini in kam se vse lahko obrnem.</i>	Zaradi TV ima znanje kod se lahko zateče.	Ima znanje, kod se lahko zateče, ni bila sigurna ali delajo v času Covid-19.	Znanje o pomoči.
C3.2	<i>Čakala sem na uradne ure, saj nisem vedela če lahko pridem v neuradnih urah. Zbrala sem pogum in obiskala Center za socialno delo, kjer so mi takoj priskočili na pomoč.</i>	CSD je bil dostopen.	Med zaprtjem si je poiskala pomoč, ampak ni bila sigurna če so odprti.	Dostopnost institucij v času zaprtja.
C4	<i>Imela sem podatek, da so delovale tako kot vedno, a če tega ne povedo bolj javno ženske v času zaprtja ne vedo če delajo ali ne.</i>		Ni bila sigurna če so odprti.	Dostopnost institucij v času zaprtja.
C5	<i>Zelo malo informacij sem imela, kam naj se obrnem, predvidevam, da zato ker sem tujka. Ne vem katere spletne strani moram gledati, kateri kanali na tv so najbolj gledani itd.. Ampak hvala bogu imam znanje kam naj se obrnem.</i>	Zaradi TV ima znanje, kod se lahko zateče.	Ima znanje, kod se lahko zateče, ni bila sigurna ali delajo v času Covid-19.	Znanje o pomoči.

C7	<i>Najprej sem šla na center za socialno delo, potem so res takoj ukrepali in me namestili v krizni center za 2 tedna.</i>	CSD je bil dostopen tudi krizni center.	Med zaprtjem si je poiskala pomoč, ampak ni bila sigurna če so odprti.	Dostopnost inštitucij v času zaprtja.
C8	<i>Fizično nasilje je trajalo od takrat, ko sem rodila sina in vse do danes.</i>	Fizično nasilje	Nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.	Izkušnje z nasiljem pred pojavom Covid-19.
C9	<i>Sina sem takoj poslala v sobo in rekla naj se zaklene, dokler ne pridem jaz. Sicer je vse slišal, ampak sem ga znala pomiriti.</i>		Otrok je vedel za nasilje in mu bil priča, ampak se je vedno skril.	Otrok, priča nasilju.
C10	<i>Ni imel nikogar, vendar sem ga uspela pomiri. Tudi on je na slabšem, ne govori zelo dobro še slovensko tudi vsega še ne razume, zato tudi nima veliko prijateljev.</i>		Otrok ni imel možnosti iskati pomoč.	Pomoč za otroka.
C11	<i>Moj načrt je, da najdem stanovanju za mene in sina. Kasneje si moram poiskati službo, najprej kot kaka čistilka ali pa kaj podobnega. Poskušala bom slediti svojim sanjam in postati računovodkinja.</i>		Novo stanovanje, nova služba.	Načrti za prihodnost.
C12	<i>Zdaj imam pomoč v varni hiši in sicer psihologinjo, tako zase kot za otroka.</i>		Psihologinja.	Zdajšnja pomoč.

Št. izjave	Izjava	Pod pojem	Pojem	Kategorija
D1	<i>V času zaprtja sem doživljala predvsem fizično nasilje. Kasneje se je vse to prelevilo še v psihično nasilje, saj mi je grozil, da bo zaradi mene pretepel še sinove.</i>		Fizično in psihično nasilje.	Vrsta nasilja.
D2	<i>Najmanj ga je bilo pred začetkom karantene, saj smo bili vsi veseli, da smo lahko bili malo doma. Kasneje, pa se je obseg nasilja nad mano in nad sinovi stopnjeval.</i>		Več nasilja v času zaprtja države.	Obseg nasilja.
D3	<i>Odšla sem na socialno delo, ampak samo z željo, da zavarujem svojega najmlajšega sina, za zapustitev moža nisem še pripravljena.</i>	CSD je bil dostopen.	Med zaprtjem si je poiskala pomoč.	Dostopnost inštitucij v času zaprtja.
D4	<i>Na CSD-ju so bili vsi odprti za nujne primere, zato so mi bili dostopni.</i>	CSD je bil dostopen.	Med zaprtjem si je poiskala pomoč.	Dostopnost inštitucij v času zaprtja.
D5	<i>Nimam kaj preveč znanja glede nasilja in pomoči. Vedela sem samo, da se na CSD-ju s tem</i>	Ve za Center za socialno delo.	Premalo znanja o pomoči.	Znanje o pomoči.

	<i>ukvarjajo in da jih moram obiskati.</i>			
D7	<i>Z fizičnim nasiljem imam izkušnje že dobrih 5 let. Včasih ga je manj, spet včasih pa več.</i>	Fizično nasilje.	Nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.	Izkušnje z nasiljem pred pojavom Covid-19.
D8	<i>Najstarejša sinova sta bila v nasilje vpletena tudi fizično, saj sta mi hotela pomagati. Najmlajši sin, pa se je vedno zaprl v sobo in ni nikoli bil tepen.</i>		Otroci sodelovali v pretepu. Najmlajši sin se je skrtil.	Otrok, priča nasilju.
D9	<i>Starejša otroka imata podporo pri svoji prijateljstvih, večinoma se o tem pogovarjajo ali pa se skupaj napijejo.</i>	Starejša otroka imata podporo pri prijateljstvih, mlajši pa ni imel pomoči.	Odvisno od starosti otrok.	Pomoč za otroka.
D10	<i>V prihodnosti se želim tudi jaz izseliti od doma in zapustiti moža. Tega za zdaj še nisem pripravljena, ker nimam svojega dohodka in malo me je sram, kaj bo naša vas rekla na to, da sem bila žrtev nasilja nad možem. Želim si poiskati svojo službo, da bom lahko skrbela za sinove, vsaj za najmlajšega.</i>		Izselitev, nova služba.	Načrti za prihodnost.
D11	<i>Na CSD-ju me razumejo, in to mi največ pomeni. K njim prihajam po pogovore, ko se počutim sama oz. ko se spet kaj takega zgodi.</i>		Socialna delavka.	Zdajšnja pomoč.

Št. izjave	Izjava	Pod pojem	Pojem	Kategorija
E1	<i>Med zaprtjem sem doživljala fizično nasilje. Mož se je spravljal name tako, da me je pretepel vedno ko je bil on slabe volje, ko nisem kaj dobro naredila, mu nisem skuhala dobrega kosila, zraven tega pa sem morala skrbeti še za otroka in ko sem se mu preveč posvečala in nisem dovolj pozornosti dala svojemu možu, sem bila spet tepena.</i>		Fizično nasilje.	Vrsta nasilja.
E2	<i>Največ nasilja je bilo po enem tednu karantene. Nasilje se je v bistvu stopnjevalo. Ko so zaprli državo, je bilo nasilja najmanj, mogoče 1x na dan. Kasneje pa se je nasilje prelevilo v večkrat na dan, niti spati nisem mogla, ker je včasih nasilen postal tudi ko sem spala.</i>		Več nasilja v času zaprtja države.	Obseg nasilja.

E3.1	<i>Ko se je nasilje začelo tudi ponoči in ker z otrokom nisva mogla spati sem spoznala, da ne morem več tako naprej, zato sem si pomoč poiskala kar med karanteno.</i>	CSD je bil dostopen.	Med zaprtjem si je poiskala pomoč.	Dostopnost inštitucij v času zaprtja.
E3.2	<i>Bila sem sicer v dvomih katere sploh delajo in katere ne, vendar sem ugotovila, da kjer koli bi si poiskala pomoč, vsepovsod bi me sprejeli.</i>	Ni bila sigurna če institucije delajo.		Dostopnost inštitucij v času zaprtja.
E4	<i>V bistvu sem bila zelo skeptična, da mi bo sploh kdo pomagala med karanteno, ampak sem vseeno poskusila na CSD-ju in dobila takojšnjo pomoč.</i>	Ni bila sigurna če delajo.		Dostopnost inštitucij v času zaprtja.
E5	<i>Saj znanje imam in vem da obstajajo telefonske številke, ampak zaradi izrednih razmer ne veš, če kdo dela. Vsako iskanje pomoči je zame riskantno zato morem biti res prepričana, da če grem po pomoč, da jo bom tudi dobila.</i>	Znanje o telefonskih številkah.	Ima znanje.	Znanje o pomoči.
E6	<i>Pravzaprav v tako veliki meri sem prvič izkusila. Vedno ko sva se kaj skregala je bil samo en zamah z roko proti meni, kot kakšna klofuta, ampak v karanteni pa se je začelo pravo fizično nasilje nad mano.</i>	Fizično nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.	Nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.	Izkušnje z nasiljem pred pojavom Covid-19.
E7	<i>Moj otrok je star komaj 1 leto, zato se ne zaveda še popolnoma kaj se ja z mano takrat dogajalo. Vem, pa da je začutil mojo žalost in nasilje, saj se je vedno histerično jokal. Še nikoli ga nisem slišala na tak način jokati. Ni pa bil nikoli tepen.</i>		Otrok je vedel za nasilje, ampak se je vedno skrnil.	Otrok, priča nasilju.
E8	<i>Otrok žal ni imel druge pomoči kot pa mene.</i>		Pomoči otrok ni imel.	Pomoč za otroka.
E9.1	<i>Sama obiskujem psihoterapevko s katero se pogovarjam in mi to zelo pomaga.</i>		Psihoterapevt.	Zdajšnja pomoč.
E9.2	<i>Zase imam načrt, da dobim novo službo, daleč stran od fanta in da otroku nudim čim bolj mirno življenje.</i>		Nova služba in mirno življenje za otroka.	Načrti za prihodnost.

Št. izjave	Izjava	Pod pojem	Pojem	Kategorija
F1	<i>Med zaprtjem sem doživljala predvsem psihično nasilje. Fizičnega nasilje je bilo veliko</i>		Psihično in fizično nasilje.	Vrste nasilja.

	<i>manj, ampak je bilo seveda tudi prisotno. Ves čas sem iz strani partnerja doživljala izsiljevanje, da naredim neko bizarno stvar, če tega nisem hotela pa sem dobila tudi kakšno modrico več.</i>			
F2	<i>Se mi zdi, da se je psihično nasilje stopnjevalo, ko sva bila dlje časa zaprta v hiši. Tako da se je nasilje stopnjevalo med zaprtjem države. Prav tako se je stopnjevalo fizično nasilje, najprej sem utrpela mogoče eno ali dve modrici, kasneje pa sem bila vsak dan v bolečinah od prejšnjega dne. Najprej so bile samo klofute, kasneje si je privoščil že to, da me je brcal in pljuval.</i>		Več nasilja v času zaprtja države.	Obseg nasilja.
F3.1	<i>Žal nisem vedela, da si lahko pomoč najdem tudi med karanteno, zato sem počakala do preklica zaprtja.</i>	Ni vedela, ali si lahko pomoč poišče tudi med karanteno.	Med zaprtjem si ni poiskala pomoči.	Dostopnost inštitucij v času zaprtja in znanje o pomoči.
F3.2	<i>Vsi mediji so objavljali, da naj ostanemo doma, zaradi tega da ne okužimo ali dobimo okužbo od katerega koli drugega, zato sem se odločila da raje počakam na preklic karantene in si takrat poiščem pomoč.</i>	Zaradi ukrepa ostanimo doma.	Med zaprtjem si ni poiskala pomoči.	Dostopnost inštitucij v času zaprtja in znanje o pomoči.
F4	<i>So pa kasneje mediji začeli oglaševati o pomoči žrtvam nasilja, ampak po mojem mnenju prepozno, saj je takrat bilo tudi veliko umorov in mislim, da če bi to že prej oglaševali se bi tudi umorov zgodilo manj.</i>	Mediji prepozno začeli poročati o odprtosti institucij.	Med zaprtjem si ni poiskala pomoči.	Dostopnost inštitucij v času zaprtja in znanje o pomoči.
F5	<i>Vem za vse oblike pomoči ženskam nasilja, saj sem glede te teme veliko prebrala po spletu. Žal nisem vedela, da si lahko pomoč najdem tudi med karanteno.</i>		Ve za različne pomoči, ampak ni vedela da inštitucije delajo.	Znanje o pomoči.
F6	<i>3 leta, takoj po rojstvu sina, je nad mano izvrševal psihično nasilje, zato sem vedno bila v dvomih kako bom to dokazala, saj nisem imela fizičnih dokazov. Tu in tam pa je nad mano tudi dvignil roko. Kasneje je postal tudi bolj korajžen in si nad mano privoščil tudi kako večjo poškodbo, ampak so to predvsem bile skrite modrice za mojimi puloverji in hlačami.</i>	Psihično in fizično nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.	Nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.	Izkušnje z nasiljem pred pojavom Covid-19.
F7	<i>Otrok je bil vedno prisoten, ko me je mož poniževal in zmerjal,</i>		Je bil vedno prisoten a nikoli tepen.	Otrok, priča nasilju.

	<i>pa vendar mislim, da se tega otrok ni tako zelo zavedal, saj je star komaj 3 leta in ni bil nikoli tepen.</i>			
F8	<i>Jaz sem bila edina podpora. Otrok ni hodil v noben vrtec in ga noben ni mogel opazovati, če se je kaj spremenil, zato vedno ko se je jokal sem mu bila jaz edina podpora, ki jo je imel med karanteno.</i>		Otrok je imel le mamo.	Pomoč za otroka.
F9.1	<i>Psihologa so nama dodelili v varni hiši.</i>		Psiholog.	Zdajšnja pomoč.
F9.2	<i>Hočem si poiskati poceni stanovanje, čim dlje iz tega kraja, saj hoče začeti živeti znova.</i>		Novo stanovanje.	Načrti za prihodnost.

9.3 Osnovno kodiranje

VRSTA NASILJA

- Psihično. (A1.1), (B1.1), (C1), (D1), (F1)
- Fizično nasilje. (A1.1), (B1.1), (C1), (D1), (E1), (F1)
- Spolno nasilje. (B1.1)

OBSEG NASILJA

- Več nasilja v času zaprtja države. (A2.1), (B2), (C1.2 in C2.1), (D2), (E2), (F2)
- Po končanem zaprtju države, se je nasilje zmanjšalo. (A2.3)

STRATEGIJE SAMOPOMOČI

- Prilagajanje partnerju. (A3.3), (B3.1),
- Ukvarjanje s športom. (A3.2)

DOSTOPNOST INŠTITUCIJ V ČASU ZAPRTJA

- Med zaprtjem si je poiskala pomoč
 - Varna hiša je bila dostopna. (B4.1)
 - CSD je bil dostopen. (C3.2 in C7), (D3 in D4), (E3.1)
 - Policija ni v redu odreagirala. (B3.2)
 - Krizni center. (C7)
- Med zaprtjem si ni poiskala pomoči
 - Ker jo je bilo strah pred okužbo. (A3.1)
 - Ni hotela obremenjevati drugih s svojimi težavami. (A4.1)
 - Noče da se v razmerje vmeša kdo drugi. (A4.2)
 - Ni vedela, ali si lahko poišče pomoč tudi med karanteno. (F3.1 in F3.2)
 - Mediji prepozno začeli poročati o odprtosti institucij. (F4)

- Ni bila sigurna ali delajo med zaprtjem. (B4.2) (C3.2 in C4), (E3.2 in E4), (F3.1)

ZNANJE O POMOČI

- Ve za različne pomoči. (E4), (F5)

Znanje o varnih hišah. (A5.1), (B5.1)

Zaradi oglasov na TV. (B5.1), (C3.1 in C5)

Znanje o Centrih za socialno delo. (B5.2)

Znanje o telefonskih številkah. (E5)

Premalo znanja o pomoči. (C4),(D5)

IZKUŠNJE Z NASILJEM PRED POJAVOM Covid-19

- Nasilje se je dogajalo pred pojavom Covid-19.
 - Dogajalo se je fizično nasilje. (A6.1 in A6.2), (B1.2 in B6), (C8), (D7), (E6), (F6)
 - Dogajalo se je psihično nasilje. (F6)

OTROK, PRIČA NASILJU

- Otrok je vedel za nasilje. (B7), (C2.2, C9), (D8), (E7)

Od strahu je lulal v posteljo. (B7)

Otroci sodelovali v pretepu. (D8)

Je bil vedno prisoten a nikoli tepen. (F7)

POMOČ ZA OTROKA

Otrok ni imel možnosti iskati pomoči. (B8), (C10), (D9), (E8), (F8)

Starejša otroka imata podporo pri prijateljih. (D9)

NAČRTI ZA PRIHODNOST

- Šport. (A7.1)
- Zaključek študija. (A7.1)
- Mirno življenje. (B9), (E8)
- Večje stanovanja. (B9)
- Novo stanovanje. (C11), (F9.2)
- Nova služba. (B9), (C11), (D10), (E9.1)
- Izselitev. (D10)

ZDAJŠNJA POMOČ

- Psihologinja. (A7.2), (B10), (C12), (F9.1)
- Socialna delavka. (D11)
- Psihoterapevt. (E9.1)

9.4 Koristne povezave za usmerjanje oseb, ki doživljajo nasilje

Tabela 9.1: Seznam Kriznih centrov v Sloveniji

Krizni center	Naslov	Telefon	E-pošta
Krizni center za mlade Celje (CSD Celje)	Ipavčeva 8, 3000 Celje	03 493 05 30 ali 031 576 150	kcm.csdcelje@gov.si
Krizni center za mlade Ljubljana (CSD Ljubljana)	Podmilščakova ulica 20, 1000 Ljubljana	01 236 12 22 ali 041 419 121	kcm lj@gov.si
Krizni center za mlade Maribor (CSD Maribor)	Trubarjeva 27, 2000 Maribor	02 250 26 60 ali 051 324 211	kcm-mb@gov.si
Krizni center za mlade Murska Sobota (CSD Pomurje)	Lendavska ulica 15a, 9000 Murska Sobota	02 534 85 82	kcm.csdpomur@gov.si
Krizni center za otroke in mladostnike Slovenj Gradec (CSD Koroška)	Ozka ulica 1, 2380 Slovenj Gradec	02 885 01 11 ali 041 962 029	csdsg.krizni.center@gov.si
Krizni center za mlade Kresnička (CSD Gorenjska)	Triglavska cesta 18, 4240 Radovljica	040 436 531	krizni.center@telemach.ne
Krizni center za otroke in mladostnike Krško (CSD Posavje)	Ulica Mladinskih delovnih brigad 14,8273 Leskovec pri Krškem	07 490 51 77 ali 051 611 940	kcmkrsko@kabelnet.net
Krizni center za otroke in mladostnike Marelična hiša (CSD Južna Primorska)	Kolarska ulica 10, 6000 Koper	05 663 45 99 ali 041 303 203	kcm.koper@gov.si

Krizni center za otroke in mladostnike 10- ka (CSD Severna Primorska)	Marušičeva ulica 6, 5000 Nova Gorica	08 20 52 460 ali 051 635115	kc-ng@siol.com
Krizni center za otroke – Hiša zavetja Palčica (CSD Ljubljana)	Brvace 41, 1290 Grosuplje	040 194 193 ali 040 194 192	hisa.palcica@gmail.com

Tabela 9.2: Seznam varnih hiš v Sloveniji

Varna hiša	Naslov	Telefon	E-pošta
Varna hiša Maribor (CSD Maribor)	Zagrebska cesta 72 2000 Maribor	024801186	csdmb@gov.si
Zavetišče Pepcin dom (CSD Krško)	Cesta krških žrtev 1 8270 Krško	074922325	zdenka.prevejssek@gov.si
Regijska varna hiša Kras (CSD Sežana)	Kosovelova 4b, Sežana 6210 Sežana	056 202 442 ali 070 754 530	vhkras@gmail.com
Zavetišče SOS telefon Ljubljana (Društvo SOS telefon)	p.p. 2726 1001 Ljubljana	0801155	drustvo.sos@drustvo-sos.si
Regionalna varna hiša Celje, Društvo regionalna varna hiša	Celje p.p. 347 3000 Celje	034926357	varna.hisa@siol.net
Varna hiša Novo mesto, Društvo življenje brez nasilja in krivic za podporo žrtvam kaznivih dejanj	p.p. 345 8000 Novo mesto	073326895 ali 031393614	/
Varna hiša Gorenjske, Društvo za pomoč ženskam in otrokom žrtvam nasilja Slovenski trg 1	p.p. 575 4103 Kranj	051200083	/
Zavetišče za ženske in otroke nasilja, Društvo	p.p. 18 9240 Ljutomer	025848390	v.h.ljutomer@siol.net

varnega zavetja Ljutomer			
Društvo ženska svetovalnica	Cesta v Mestni log 55 1000 Ljubljana	012511602 ali 040260656 ali 031233211	zenska@svetovalnica.org
Društvo za nenasilno komunikacijo - Varna hiša za ženske in otroke žrtve nasilja	Vojkova 1 1000 Ljubljana	031736726	vh.dnk@siol.net

Tabela 9.3: Seznam nevladnih organizacij

Nevladne organizacije	Naslov	Telefon	E-mail
Zavod Emma	p.p. 221, Ljubljana	01 425 47 32	zavod.emma@siol.net
Društvo SOS telefon za ženske in otroke	/	080 11 55	drustvo-sos@drustvo-sos.si
Društvo za nenasilno komunikacijo	Vojkova cesta 1, Ljubljana in Vojkovo nabrežje 10, Koper	01 43 44 822 in 05 63 93 170	info@drustvo-dnk.si
Društvo Ženska svetovalnica	Cesta v Mestni log 55, Ljubljana	01 25 11 602	zenska@svetovalnica.org
Društvo KLJUČ	p.p. 2722, Ljubljana	080 17 22	info@drustvo-kljuc.si
Društvo življenje brez nasilja Novo mesto	Rozmanova ulica 10, Novo mesto	07 33 26 895	drustvo.dzbn.nm@gmail.com
Združenje proti spolnemu nasilju	Cesta v Mestni log 55, Ljubljana	080 2880	info@zamoc.si

Tabela 9.4: Seznam vladnih organizacij

Vladne organizacije	Naslov	Telefon	E-mail
Policija	/	113 in 080 1200	gp.policija@policija.si
Center za socialno delo Celje	Opekarniška cesta 15b 3000 Celje	03 777 98 11	gp-csd.celje@gov.si
Center za socialno delo Dolenjska in Bela krajina	Resslova ulica 7b 8000 Novo mesto	07 393 26 40 in 07 393 26 70	gp-csd.dolbk@gov.si
Center za socialno delo Gorenjska	Koroška cesta 19 4000 Kranj	04 620 48 00	gp-csd.goren@gov.si

Center za socialno delo Južna primorska	Prisoje 1 6000 Koper-Capodistria	05 66 34 534	gp-csd.jprim@gov.si
Center za socialno delo Koroška	Ozka ulica 1 2380 Slovenj Gradec	08 181 03 01	gp-csd.koros@gov.si
Center za socialno delo Ljubljana	Dalmatinova ulica 2 1000 Ljubljana	Razdeljeno po enotah	gp-csd.ljubl@gov.si
Center za socialno delo Maribor	Zagrebska cesta 72 2000 Maribor	02 250 66 00	gp-csd.marib@gov.si
Center za socialno delo Osrednja Slovenija – vzhod	Masljeva ulica 3 1230 Domžale	01 724 63 70	gp-csd.osvzh@gov.si
Center za socialno delo Osrednja Slovenija – zahod	Ljubljanska cesta 9 1330 Kočevje	05 969 44 19	gp-csd.oszah@gov.si
Center za socialno delo Pomurje	Slovenska ulica 41 9000 Murska Sobota	02 58 58 540	gp-csd.pomur@gov.si
Center za socialno delo Posavje	Trg Matije Gubca 1 8270 Krško	07 499 20 00	gp-csd.posav@gov.si
Center za socialno delo primorsko – notranjska	Novi trg 6 6230 Postojna	05 700 1226	gp-csd.primn@gov.si
Center za socialno delo savinjsko – Šaleska	Prešernova cesta 10 3320 Velenje	03 777 30 60	gp-csd.sasal@gov.si
Center za socialno delo severna Primorska	Delpinova ulica 18b 5000 Nova Gorica	05 330 29 70	gp-csd.sprim@gov.si
Center za socialno delo Spodnje Podravje	Trstenjakova ulica 5a 2250 Ptuj	02 787 56 00	gp-csd.sppod@gov.si
Center za socialno delo Zasavje	Mestni trg 5a 1420 Trbovlje	03 777 33 06	gp-csd.zasav@gov.si